

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelseskrift

til

den offentlige Examen

i

Ribe Cathedralskole

1849.

Indhold.

1. Plan for Underviisningen i Ribe Cathedralskole. Udarbejdet af Skolens Lærere.
2. Skoleefterretninger for 1848—49. Af E. S. H. Wendtsen, Skolens Rektor.

Ribe 1849.

Trykt hos Chr. sal. Gyphoff.

Plan

for

Underviisningen i Ribe

Kathedralskole.

Østerat der ogsaa til Ribe Kathedralskole var udgaaet Befaling fra Overbestyrelsen om saameget som muligt at lempe Underviisningen efter de i den provisoriske Plan af 25. Juli 1845 fremsatte Principer, og Man i Bestræbelsen herfor ved Begyndelsen af Skoleaaret 1848 var kommen saavidt, at Skolen havde 6 fuldstændige Klasser: maatte det være Rektor og alle Skolens Lærere magtpaaliggende, at der, med det ovennævnte Paalæg for Dje, vedtoges en bestemt Plan, hvorefter Underviisningen for Fremtiden skulde ledes. I Erkjendelse af Sagens Bigtighed udstedede Rektor under 10. September 1848 følgende Cirkulære til Skolens Lærere: „Da det vel tør anses for utvivlsomt, at Ministeriet vil approbere den her ved Skolen stete Fag- og Timestfordeling, og da denne i alt væsentligt formeentlig vil vedblive saaledes for Fremtiden (Grænsen vil dog rimeligviis fra næste Aars Begyndelse af i 4de Klasse i det Mindste faae 1 Time til), saa vil det nu være betimeligt, at vedkommende Faglærere træde sammen for at konferere om de metæ eller Maal af positive Kundskaber, som i hver Klasse bør naaes i de forskjellige Discipliner, forinden Opflyttelse i en højere Klasse kan stee. For at realisere denne Plan anser jeg det for hensigtsmæssigt, at de forskjellige Faglærere først samles hos Rektor til en forelobig Diskussion af Sagerne, hvorefter da Lærerne selv indbyrdes konferere fagviis og udarbejde Detailplaner, hvilke siden af en af de vedkommende Faglærere maatte foredrages i et almindeligt Lærermøde. Ligesom dette

Foretagende ved at tydeliggjøre den Eenhed og Harmoni, som i Underviisningens Mangfoldighed bør have for sig, vil bidrage til at give vor Underviisning i det Hele en større Sammenhæng, Orden og Regelmæssighed, saaledes vil det aabenbart være til megen Nytte ved at afgive en Dpflyttelsesnorm for vore egne Disciple og en Dptagelsesnorm for de Aspiranter, som anmeldes til en af de højere Klasser“.

Som Følge heraf afholdtes i samme Maaned 6 Specialmøder hos Rektor til foreløbig Behandling af de forskjellige Fag, hvorefter de strax toges under nærmere Behandling af de vedkommende Lærere, nemlig Religion af Adjunkterne Thorup og Leth, Dansk og Lydst af Overlærer Riis, Adjunkterne Jacobi, Leth og Kinck, Fransk af Adjunkt Jacobi, Latin af Rektor, Overlærer Riis og Adjunkt Kinck, Græsk af Overlærer Riis, Hebraisk af Adjunkt Thorup, Historie af Adjunkterne Adler og Thorup, Geografi af Adjunkt Adler, Mathematik af Adjunkterne Jacobi og Salto, Naturhistorie af Adjunkt Salto. De saaledes i flere særskilte Møder udarbejdede Specialplaner bleve derefter drøftede i nogle Plenarmøder, indtil de endelig fik den Form, hvori de nu fremtræde. Endstjent de egentlig kun ere affattede til privat og midlertidig Brug her ved Ribe Skole, have vi dog anseet det for hensigtsmæssigt at lade dem aftrykke i Skolens Indbydelseskrift deels til Efterretning for de Forældre, som agte at sætte deres Børn her i Skolen, og for de Privatlærere, som forberede til Skolens forskjellige Klasser, deels for derved at levere et lidet Bidrag til Ordningen af den saa vigtige Underviisningsreform, der formentlig i en ikke fjern Fremtid vil blive gennemført ved en almindelig Skolelov. Da her endnu ikke er ansat nogen Lærer i Naturfag, saa have denne Videnskabs forskjellige

Discipliner ikke kunnet blive Gjenstand for nogen Behandling. Imidlertid ere vi af den bestemte Formening, at det er det rigtigste ikke at lade dem indtræde i Underviisningens Cyklus før i den 7de Klasse, og at denne derfor bør være toaarig, medens de 6 første alle ere eetaarige.

Det vil sees af de i efterstaaende Skolefterretninger meddeelte Bemærkninger og navnlig af Fortegnelsen over hvad der er læst i det forløbne Skoleaar, at de af os vedtagne Planer paa Grund af Underviisningens foregaaende Anordning kun deelviis have kunnet følges iaar og da fornemmelig i de nederste Klasser.

Religion.

I Klasse (3 Timer egentlig).

Bibelhistorie og Psalmer som det, der isærdeleshed til-
taler Barnets Fantasi og Gemyt, bliver paa dette første
Trin af Religionsunderviisningen at ansee for Hovedsagen.
Den bibelske Historie fortælles med al fornøden Udførlig-
hed, idet der lægges an paa at gjøre Fremstillingen ret jævn,
barnlig og tiltalende. Dog stiftes ogsaa allerede i denne
Klasse Bekjendtskab med den hellige Skrift ved Læsningen
af udvalgte historiske Stykker saavel af det gamle som af
det nye Testamente. Tilnærmelsen og Bevarelsen af det saas-
ledes modtagne Stof søges bevirket deels ved Gjensfortælling,
deels ved Brugen af en i bibelsk Aand affattet Lærebog i
Bibelhistorien: en saadan have vi af Daugaard og Støck-
holm, som derfor benyttes i de nederste Klasser.

De Psalmer, som skulle læres udenad af Børn paa
40—41 Aar, maas helst have et historisk Indhold; af saas-
danne findes et passende lille Udvalg af Ludv. Chr. Müller.

En Lærebog i Religionen bør neppe lægges til Grund
for Underviisningen i denne Klasse; derimod turde det vel
være hensigtsmæssigt, om Disciplene allerede her erholdt en
kort, sammenhængende, efter deres Fattigheder tillæmpet Over-
sigt over de christelige Troeslærdomme ved Hjælp af Luthers
lille Catechismus, hvis forskjellige Hovedstykker forbindes med
hinanden ved udvalgte Bibelsprog.

II Klasse (3 Timer ugentlig).

Her indtræder Brugen af Balle's Lærebog, hvis 3—4 første Kapitler læses. Bibellæsning som i forrige Klasse. Daugaards og Stockholms Bibelhistorie læses ud og repeteres. L. G. Müllers Udvalg af danske Psalmer benyttes fremdeles.

III Klasse (3 Timer ugentlig).

Balle's Lærebog læses ud og repeteres. Herslebs større Bibelhistorie forfra og til det jødiske Riges Deling. Müllers Psalme-samling ombyttes med Hjorts. Til Bibellæsning vælges et af de synoptiske Evangelier eller Apostlenes Gjærninger.

IV Klasse (3 Timer ugentlig).

I denne Klasse vil Balle's Lærebog passende kunne ombyttes med Liscos „Catechismus i den christelige Lære“ saaledes, at samme Forfatter's „christelige apostoliske Troes-bekjendelse“, der heelt igjennem følger Catechismens Anordning, ved Siden af denne benyttes som forklarende og supplerende Læsebog. De i Catechismen udfyrvne Bibelsteder læres alle noiagtigen udenad, hvorimod de blot citerede Steder efterses af Disciplene deels hjemme deels paa Skolen i selve Undervisningstimen. I denne Klasse vil saaledes formodentligen kunne læses af Catechismen indtil den anden Artikel (S. 45). Læsningen af Herslebs større Bibelhistorie fortsættes fra Rigets Deling indtil 3die Periode i Jesu Liv. Til Bibellæsning vælges, ligesom i 3die Klasse, et Evangelium eller Apostlenes Gjærninger. Hjorts Psalme-samling benyttes endnu i denne Klasse.

V Klasse (3 Timer ugentlig).

Læsningen af Liscos Catechismus og Læsebog fortsættes og fuldendes efter ovennævnte Plan. Herslebs Bibelhistorie læses tilende. Til Bibellæsning vil kunne vælges et

af de lettere apostoliske Breve foruden et hidtil ikke læst Evangelium.

VI Klasse (3 Timer ugentlig).

I denne Klasse bortfalder Riscos Catechismus, hvoris mod Troesbekjendelsen af samme Forfatter beholdes og gjen-nemlæses saaledes, at Alt medtages i Underviisningen. Hers-lebs Bibelhistorie repeteres, og desuden meddeles, saavidt Tiden strækker til, en til de vigtigste Personer og Begiven-heder knyttet Overføgt over Kirkens Historie. (Et fuld-standigere Kursus i Kirkehistorien tilligemed Fortsættelse af Bibellæringen vilde efter vor Formening passende kunne henlægges til en ugentlig Time i VII Klasse, hvor den øv-rige Religionsunderviisning ophører).

Af det nye Testamente i Grundsproget læses her et af Evangelierne, helst Matthæus eller Johannes; af det gamle Testamente i den danske Bibeloversættelse en af de store eller flere af de smaa Profeter.

Hver Maaned besvares skriftligen en Opgave af religiøs Indhold, hvortil Emnet vælges af det, som allerede er læst og mundtliggen udviklet.

Dansk.

I Klasse (6 Timer ugentlig).

I tre Timer ugentlig læses Bojesens „fortfattet dansk Sproglaere“ med Forbigaaelse af næsten alle Anmærkninger. I samme Timer indoves Grammatiken ved Analyse i Læsebogen (Funch-Negind-Warburg), i hvilken begyndes med en Lektie paa et Blad, hvoraf en Deel foresættes til Analyse. Det paaases alvorligt i denne, som i de øvrige Klasser, at Op-læringen er reen, tydelig og logisk rigtig. Den daglige

Leetie gjenfortælles af Disciplene. Et let Digt læres hver Uge udenad.

To Timer egentlig anvendes til Diktat, hvilket maaskee — efter Disciplenes Fremgang — i Slutningen af Aaret kan afleses af Oversættelse fra Tydsk af et let læst Stykke, eller Gjengivelse af en lille Fortælling. En Time anvendes til forskjellige skriftlige og mundtlige Øvelser, sigtende til at vække Selvtænkning, saasom til at danne Exempler til det i Ugens Løb i Grammatiken Læste (den danske saavel som den tyske), til Udvikling af Ordspreg og Mundheld o. s. v.

I Bejseens Sproglære læses §§ 1—15 (incl.) og §§ 1—20; dernæst §§ 47—56. Naar Disciplene — henad Nytaar omtrent — have opnaact Fasthed heri ved idelig Indøven i Læsebogen, tages fat paa Hjorts lille tyske Grammatik, og, naar et Afsnit af Fernklæren er læst deri — og imedens det læses — indøves det tilsvarende i den danske Grammatik, — saasom Refleksjonen lettere vil kunne vækkes ved det fremmede Sprog nu først lærte Former. Det bemærkes, at den Orden, hvori Fernklæren læses i de 3 levende Sprog, bliver følgende: 1) Konjugation af regelmæssige Verbers enkelte Tider; 2) Hjælpeverber; 3) Konjugation af regelmæssige Verbers sammensatte Tider; 4) Substantiver; 5) Adjektiver; 6) Pronominer o. s. v. Den i Madvigs lat. Grammatik opstillede Casusorden følges.

II Klasse (5 Timer egentlig).

I de to egentlige Timer repeteres Bejseens Grammatik saaledes, at en Deel af det i første Kl. Forbigaaende her medtages; til den tredje Time læres et passende Digt udenad. Øvelser i Oplæsning fortsættes i de samme 3 Timer i Hundtregind-Warburgs Læsebeg, som i denne Klasse læses tilende; 2—3 Sider gives fer, hveraf en god halv Side som Målslyse=Leetie. Analysen modtager i denne Klasse jævnfædes med

Grammatiklæsningen nogen Udvidelse; det Lexikalske ved Ordene maa nu ogsaa komme i Betragtning; Regler for Interpunctionen meddeles, og Sammenligning anstilles med Tysk og senere med Fransk.

De øvrige to Timer anvendes til Stil saaledes, at der i den ene dikteres et ikke altfor let Stykke uden Diktat af Tegnene (engang imellem ogsaa et Digt); i den anden anstilles forskjellige Dvælses deels i at danne Exempler paa det i Grammatiken lærte, deels i at gjengive en Fortælling, deels i at oversætte fra Tysk; ogsaa 1ste, 2den, 5te og 6te, maaskee ogsaa 10de og 11te Lektion i Borgens Vejledning bringes i Anvendelse.

III Klasse (3 Timer egentlig).

Hveranden Time anvendes til Grammatik og Læsning, hveranden til skriftlige Arbejder.

Bejersens Sprog lærer repeteres saaledes, at Alt nu medtages. Til Dplæsning, hvorved Fordringerne til den rette Betoning styrkes, samt til Analyse, som nu bliver mere omfattende, benyttes Høst's Læsebeøger. Sammenligningerne med det tydske og franske Sprog udvides, og, efterhaanden som Disciplene skride frem i Latinen, bliver der ogsaa at tage Hensyn til dette Sprog. — Engang imellem læses et Digt udenad. — De Timer, som anvendes til de skriftlige Arbejder, benyttes saaledes, at først et Par Stile rettes i Alles Paahør; medens derpaa de øvrige blive rettede for hver Enkelt, bestjærftiges Klassen med Dvælses efter Borgens 10de, 11te (forsoavidt disse ikke ere bleve benyttede i 2den Klasse), 12te, 18de og 19de Lektion, eller til Indøvelse af enkelte Regler af Sproglæren eller deelige. En Stil om Ugen udarbejdes hjemme; hertil vælges: Giengivelse af en forelæst eller fortalt Historie, Skildring eller Beskrivelse, Oversættelse fra Tysk eller Fransk,

Forandring af Poesi til Prosa, Fortælling af noget Indtruffet, som har interesseret Disciplene.

IV Klasse (2 Timer ugentlig).

Den ene Time anvendes til Repetition af Grammatiken i større Portioner samt til Læseøvelser og Analyse efter Holst's profaiske og poetiske Læsebog, hvorved Sammenligningerne med de fremmede Sprog udvides. Disciplene forberedes her til Opfattelsen af poetiske Arbejder, hvorfor de lære at skjelne mellem egentlige og uegentlige Udtryk, gjøres bekendte med Troper og Figurer og med den danske Metriks Grundsatninger. Af og til læres et Digt udenad til Øvelse i forreft og smagsfuld Recitation.

Den anden Time anvendes deels til at rette de skrevne Stile, deels til Stiløvelser for Disciplene efter Borgens Vejledning; af denne indøves 20de, 21de, 23de og 24de Lektion; desuden øves Disciplene her i Oversættelser fra fremmede Sprog, i Forandring af et Digt i et fremmed Sprog til Prosa, samt i Brevstil og Fabler. 1 Stil skrives ugentligen hjemme.

V Klasse (2 Timer ugentlig).

Den ene Time benyttes deels til Examination af det foresatte Pensum i den nordiske Mythologi, som her gennemgaaes med Henvisning til Eddaerne og Dehleschlagers „Nordens Guder“, deels til Læsning af poetiske Arbejder i Sammenhæng, idet Disciplene ledes til Opfattelsen af disse (deres Djiemed, Plan og Anlæg), hvorimod den egentlige Analyse maa være sluttet i forrige Klasse. Disciplene modtage da her et udvidet Kjenndskab til Metriken, samt gjøres bekendte med de forskjellige Digtarter. — Af og til læres et Digt udenad, hvortil Holst's poetiske Læsebog kan benyttes. Den anden Time anvendes til Rettelse af de skriftlige Arbejder samt til Stiløvelser. Til disse vælges af Borgens

Bejledning 14de, 15de, 26de og 29de Lektion; tillige øves Disciplene her i Dispositioner til de Udarbejdelser, som opgives deels af Læreren i Dansk, deels af de forskjellige Faglærere, og som benyttes til den Stil, som ugentligen skrives hjemme.

VI Klasse (3 Timer ugentlig).

Lhertsens Litteraturhistorie læses igjennem, dog saaledes, at den mindre væsentlige Detail forbigaaes, medens der dwæles ved Hovedforfatterne og deres Værker, hvoraf Prævestykker meddeles. Engang imellem gjennemlæses et større poetisk Arbejde: Disciplene vejledes til at opfatte Digtets Idee og dens Udførelse. I Regelen leveres et skriftligt Arbejde om Ugen, hvis Indhold deels er af almindelig Natur, deels hentes fra et af Skolens Fag efter Opgivelse af vedkommende Lærer. Taleøvelser anstilles 2 Gange maanedlig: Valget af Emne overlades som oftest til Disciplene selv, medens dog Læreren forbeholder sig Approbation; af og til opgives et let Emne paa Skolen til Besvarelse ex tempore.

VII Klasse (3 Timer ugentlig).

De 2 Aar anvendes væxelviis til Læsning af Litteraturhistorie og af Sproghistorie. Litteraturhistorien gjennemgaaes nu i Sammenhæng og udvides ved en Oversigt over den nyeste Litteratur til vore Dage. I det Aar, Sproghistorien læres, gjøres Disciplene bekendte med det danske Sprogs Oprindelse og gradvise Udvikling, ved hvilken Underviisning Lejligheden til at kaste et Blik paa Islandsk og Svensk ikke ber lades ubenyttet. Læsningen af Digterværker fortsættes saaledes, at disses Valg bestemmes efter den større Alandsmodenhed, som her maa forudsættes. En Time om Ugen anvendes afvexlende til mundtlige og skriftlige Øvelser.

Enkf.

I Klasse (5 Timer ugentlig).

De fire Timer anvendes i Begyndelsen til Læsning alene, siden til Læsning og Grammatik. — I Riises „tyske Læsebog for Begyndere“ gives fra først af omtrent en Side for, hvoraf et Stykke foresættes til Analyse, hvilken bestandig gives samme Udstrækning som i Dansk; til dette Stykke skrives Glosser. Den øvrige Deel af Timen anvendes til Retroverteren og Indøven af Glosser. Naar Grammatiklæsning indtræder — see Dansk, Kl. I — foretager Læreren ved Retroverteringen smaa Forandringer i Danskten til at indøve Formerne, og Analysen udvides. Ved Aarets Slutning er det Vigtigste af Formlæren (de regelmæssige Former) lært og indøvet i Læsebogen.

En Time ugentlig anvendes til Diktat af et læst Stykke.

II Klasse (4 Timer ugentlig).

Hjorts lille Grammatik repeteres; Uregelmæssighederne medtages. Naar Riises lille Læsebog er læst tilende, begyndes paa samme Forfatters større Læsebog, hvori gives omtrent en Side for og deraf et Stykke som Analyse=Lectie; de i denne forekommende Substantiver og Verber opskrives saaledes, at Substantivernes Køn, Gen. Sing. samt deres Pluralisform, og Verbernes Hovedtider anføres.

En Time anvendes deels til Diktat, deels til skriftlig Oversættelse af lette Exempler fra Dansk (Wolles Materialier). Mundtlig Stiil efter Welle engang om Ugen, naturligvis saaledes, at hvad der i „Materialierne“ forudsætter Læsningen af en større Grammatik bliver forbigaaet. — Timerne benyttes saaledes, at de to anvendes til Læsning og Grammatik, den tredie til Læsning og mundtlig Stiil, den fjerde til skriftlig Stiil.

III Klasse (2 Timer ugentlig).

Hjorts lille Grammatik repeteres. Til hvert Affnit af Formlæren knyttes en kort sammenhængende Fremstilling af de behandlede Formers syntaktiske Funktioner.

I denne Klasse læses Niises større Læsebog tilende, hvorefter, ifald Tiden tillader, begyndes paa Hjorts Læsebog, i hvilken en Side anses for en passende Lektie. I denne Klasse ophører den stadige Foretyden af Lektien.

Stile skrives engang om Ugen efter opgivne Exempler, som tjene til at indøve Syntaren og befæste Formlæren. Ved mundtlig Oversættelse repeteres Wolle.

IV Klasse (2 Timer ugentlig).

Formlæren efter Hjorts større Grammatik med Forbigaaelser. Den i 3die Klasse givne Syntax repeteres med nogle Udvidelser.

Hjorts Læsebog. Lektien omtrent $1\frac{1}{2}$ Side.

Mundtlig og skriftlig Stil efter Lorenzens Stileøvelser, i hvilke der begyndes forfra.

V Klasse (2 Timer ugentlig).

Formlæren repeteres efter Hjorts større Grammatik saaledes, at det hidtil Forbigaaede medtages; den tidligere meddeelte Syntax bliver her noget udvidet.

Foruden en passende Lektie i Hjorts profaiske eller poetiske Læsebog (2 a 3 Sider) maa det vel anses for rigtigt, at der i denne Klasse begyndes med kursorisk og extemporal Læsning af klassiske Værker i Prosa, navnlig af gode historiske Skribenter (Schiller, Raumer o. a.).

Stilopgaverne efter Lorenzen bestemmes efter den i 4de Klasse gjorde Fremgang.

VI Klasse (2 Timer ugentlig).

Grammatiken, saavel Formlære som Syntax, gennemgaaes med passende Udførlighed.

En Tragedie af Schiller, Goethes Hermann und Dorothea og andre Digterværker træde i Regelen i Læsebogens Sted.

Foruden de hjemmestrevne Stile, hvortil vælges Stykker af vanskeligere Indhold, vil der engang imellem ogsaa blive skreven en Extemporalstil paa Skolen; ogsaa vil af og til en let Opgave blive besvaret paa Lyst.

Fransk.

II Klasse (5 Timer ugentlig.)

Den første Maanedstid anvendes udelukkende til Oplæsning, hvortil benyttes Borrings: „Manuel de langue française“; hyppigen anvendes Chorklæsning; i den næste Maanedstid medtages Gloser. Naar et Par Maaneder saaledes ere anvendte til at bibringe Disciplene nogenlunde Fasthed i Oplæsningen tilligemed et Forraad af Gloser, begyndes paa Oversættelse; 60—70 Sider antages at ville kunne læses i denne Klasse. Efter omtrent et Hjerdingaars Forløb tages fat paa Grammatiken (Profesor Abrahams's), hvoraf læses: Regelrette Verbers og Hjælpeverbernes Konjugation, Artiklen, Hovedreglerne for Kjønnets, for Kjønsdannelsen og Talbøjningen, samt Pronominerne og Talordene. Det bliver en Regel, at den foreløbige Gjennemgaaelse af de franske Lektier i denne Klasse bliver saa nøjagtig og saa hyppig gjentagen, at Disciplene saagodtsom kunne lære dem paa Skolen. De regelrette Verbers Konjugation indeves efter Sibberns Stilovelser. Disciplene øves i at skrive efter Diktat af læste Stykker; nogle Stykker af „Manuel“ læres udenad.

III Klasse (4 Timer ugentlig).

Af Berrings Læsebog for Mellemklasser gennemgaaes 90—100 Sider. I Grammatiken tilendebringes Formulæren tilligemed Orddannelselæren; desforuden læses her 1ste Afsnit af Syntaren med Forbigaaelse af en Deel af Anmærkningerne. Til Indøvelse af Bøjningelæren saavelsof af første Afsnit i Syntaris benyttes en Deel af Stykkerne i Sibberns Stiløvelser. Disciplene øves jævnlig i at retrovertere. Enkelte Stykker af Læsebogen læres ogsaa her udenad.

IV Klasse (2 Timer ugentlig).

Af Berrings Læsebog for Mellemklasser gennemgaaes 100 a 110 Sider. I denne Klasse ophører efterhaanden For betydningen af Lektierne i Læsebogen. Af Abrahams's Grammatik repeteres Formulæren, og medtages da hvad der maatte være forbigaaet i de 2 forrige Klasser. Syntarens 2det Afsnit gennemgaaes med enkelte Forbigaaelser. Efter Sibberns Stiløvelse fortsættes den praktiske Indøvelse af de grammatikalske Regler. Af og til leveres en Stil.

V Klasse (3 Timer ugentlig).

Her benyttes Berrings: „Etudes littéraires“, hvoraf læses omtrent 100 Sider. I Syntaren læses 3die Afsnit tilligemed Tillægene. Mundtlige og skriftlige Stiløvelser fortsættes efter Sibbern. Af og til foresættes en let sammenhængende Stil. Disciplene holdes til jævnlig i at læse paa egen Haand og examineres i det Læste.

VI Klasse (3 Timer ugentlig).

Af Berrings: „Etudes littéraires“ gennemgaaes omtrent 120 Sider. I den ene Time examineres Disciplene i hvad de have læst paa egen Haand i Ugens Løb. Hele Grammatiken, saavel Formulære som Syntar, repeteres. Læsningen af Sibberns Stiløvelser tilendebringes. Ugentlig skrives en Stil. Litterairhistoriske Notitser meddeles jævnside

med de læste Forfattere, ligesom Disciplene ogsaa her gjøres nøjere bekendte med den franske Synonymik.

Latin.

III Klasse (9 Timer ugentlig).

De Lærebøger, som indtil videre bruges, ere:

- 1, Madvigs det lat. Sprogs Formlære.
- 2, Silfverbergs lat. Læsebog for Begyndere.
- 3, Trojels Exempelsamling.

Efterat Disciplene ere blevne vel bekendte med de grammatikalske Grundbegreber fra den foregaaende 2aarige Underviisning i Dansk og Tydsk, endvidere have lært Sætningslæren og praktisk indøvet samme igjennem de nævnte Sprog og derved opnaaet Færdighed i at konstruere og indsee Betydningen af de forskjellige Kasus i Tydsk og af Ordstillingen i Dansk, paabegyndes nu i 3die Klasse den latinske Underviisning. Da den fornødne grammatiske For-
dannelselse medbringes fra 1ste og 2den Klasse, saa tages strax fat paa Deklinationsparadigmerne hos Madvig S. 10. Under Gjennemgaaelsen heraf anstilles Sammenligninger med de Disciplene bekendte Sprog, og de forskjellige Kasus læres i deres Anvendelse, idet Man, til Ansueliggjørelse heraf, gaacr ud fra Danstien. Man opgiver saaledes hele Sætninger med det omspurgte Substantiv i, hvilket da skal nævnes i den Kasus, hvori det efter sit Forhold til de øvrige Ord i Sætningen skal staa; f. Ex. mensa: Jeg har et Word; Maleren har givet Wordet en smuk Farve; mit Words Form er smukkere end dits o. s. v. Levnsides med denne Indøvelse af Substantivernes og Adjektivernes Bøjningsændelser

gaaer Læsningen i Læsebogen, hvorved de i Grammatiken lærte Former endmere befæstes.

Enhver af Disciplene maa have en Bog til at opskrive Gloser i, hvilken stadig eftersees af Læreren.

Med den første Læsning af Grammatiken læres kun det med stor Tryk, 2den og 3die Gang medtages Mere og Mere.

Naar de 5 Deklinationer ere vel indstuderede i Grammatik og Læsebog, læses Verbum sum og Adjektivernes Komparation, hvilke 2 Ting samtidigt indoves i Læsebogen. Derefter følger Indøvelse af de 4 regelmæssige Konjugationer baade i Grammatik og Læsebog. Der lægges an paa at vise Verbernes Vejningsformer i deres Brug, idet Man atter ved denne Øvelse gaaer ud fra den danske Sætning; f. Ex. I have skrevet Brevet; vi skulle skrive mange Breve; Brevet skrives, skrives, er skrevet, skal skrives; de skrevne Breve o. s. v. Derefter Talord og Pronominer, Adverbier og Præpositioner. Til sidst de uregelmæssige og afvigende Verber tilligemed nogle faa Sætninger af Ordbdannelselæren. Læsningen i Læsebogen er imidlertid skredet frem til 2det Kursus S. 17. Under Læsningen af dette 2 første Afsnit, af hvilke Nr. 1 indeholder Smaasabler og Nr. 2 Smaastykker af Cicero (S. 17—29) foretages den første Hovedrepetition af Formlæren, og under Læsningen af det 3die Afsnit (S. 29—47), der indeholder større Stykker af Cornelius Nepos, den anden og sidste. Hvor de danske Exempler ophøre i Silfverbergs Bog, træder Trojels Exempesamling til, af hvilken der formenes at kunne blive læst omtrent $\frac{1}{3}$.

Med Lektiernes Foresættelse i Læsebogen vænnes Disciplene stedse mere og mere til Selvvirksomhed, idet de vejledes til selv at udfinde Meningen: en Fremgangsmaade, der ogsaa bru-

ges i de følgende Klasser, saalænge som Lektien overhovedet torud gjennemgaaes med Disciplene.

Syntaxis læres ikke lektievis i denne Klasse, men Læreren fører alligevel Disciplene ind i mange syntaktiske Regler, efter den i Lærebogen fulgte Plan, idet han under Læsningen ved Spørgsmaal og Vejledning hjælper Disciplene til selv at abstrahere Reglerne. I denne Henseende henholder han sig ganske til Madvigs System og Definitioner, hvis Forstaaelse saaledes vil være lettet for Disciplene, naar de i den næste Klasse skulle til at læse Syntaksen lektievis.

IV Klasse (9 Timer ugentlig).

Hver Dag Lektie saavel i Grammatik som af Læsning.

I Madvigs Grammatik læses 1ste Afsnit af Ordføjningslæren, Casuslæren, saaledes at omtrent det Halve af Anmærkningerne forbigaaes. Disciplenes Opfattelse af Reglerne lettes derved, at Man efterviser Parallellismen med de tidligere bekendte Sprog, navnlig Modersmaalet og det tyske, i hvilket sidste især de fleste Regler forekomme enten paa samme eller paa en lidet forandret Maade. Til yderligere Indovelse af Reglerne anvendes Trojels Exempelsamling saaledes, at i Forbindelse med Grammatikens Regler de tilsvarende Stykker af denne Bog foresættes Disciplene til mundtlig Stil, enten fuldstændige eller for en Deel.

Til latinisk Læsning benyttes først 4de Afsnit af 2det Kursus i Silfverbergs Lærebog, 23 Sider, hvortil anvendes omtrent en Maaned. Dernæst begyndes paa Cæsar de bello Gallico og en Maaned senere paa Phædrus, som derefter læses i 2 ugentlige Timer. Af Cæsar skal læses omtrent 80 Sider i Whittes Udgaave (den daglige Lektie omtrent 1 Side), af Phædrus omtrent 550 Vers (Lektien omtrent 20 Vers). Enkelte Fabler læres udenad. Foretydningen af Forfatterne skeer saaledes, at Man lader Disciplene prøve paa at over-

satte *ex tempore*. Disciplene skrive Glosser og Noter i egne Bøger, som imellem eftersees af Læreren.

2 Uge om Ugen skrives hjemme Stil efter Jørgensen's Materialier, 1ste Samling S. 16—47, eller det tilsvarende Stykke af 2den Samling. Hvergang foretages omtrent $\frac{1}{2}$ Side. Disse Stile maa især vejen gennemgaaes med Disciplene, saa at Man vejleder dem, hvor deres egen Kundskab ikke strækker til. Paa denne Maade blive Disciplene bekendte med Hovedreglerne af Tempus- og Moduslæren. Ved nogle af disse henviser Man tillige til Grammatiken, for at Disciplene, naar det behøves, kunne see dem efter der. Stilene rettes saaledes, at Læreren hjemme sætter Mærke ved Fejlene og paa Skolen gennemgaaer Stilen for alle Disciplene i Færdning, hvilke da selv foretage Rettelserne. Stilene læres derpaa udenad.

V Klasse (9 Timer egentlig).

1st Grammatiken læses Tempus- og Moduslæren med Forbigaaelse af endel af Anmærkningerne. Overensstemmelserne med og Forskjellighederne fra de levende Sprog fremhæves ogsaa her.

Formlæren gennemgaaes paany.

3 Dage af Ugen Lektie af Ordtegningslæren, de 3 andre af Formlæren. Reglerne for Stavelsesnes Kvantitet læres, naar Læsningen af Dvid forestaaer, fuldstændigt.

Til Forkatterlæsning anvendes hele Aaret igjennem i 4 egentlige Timer Ciceros Taler. Den daglige Lektie er i Gjennemsnit 1 Blad i Madvig's Udgave, saa at der ialt vil blive læst omtrent 180 Sider. I det sidste Halvaar maa Lektien læres uden foregaaende Hjælp fra Læreren's Side. De 2 øvrige Dage af Ugen læses først Sallusts Bellum Catilin. og derefter omtrent 1200 Vers af Ovids Metamorphoses efter Feldbausch's Udvalg. Hovedreglerne for Hexametret

meddeles under Læsningen af Dvid. Notebøger føres af Disciplene, som i 4de Klasse.

Til Stil anvendes af Jørgerslevs Materialier, 1ste Samling, deels de 15 første Eider, deels Stykkerne fra S. 47 af indtil 116, eller ogsaa de tilsvarende Stykker af 2den Samling. Stilen er 2 Gange om Ugen skriftlig, 1 Gang mundtlig. Der foresættes omtrent $\frac{2}{3}$ Side. De skriftlige Stile rettes og læres udenad, ligesom i den foregaaende Klasse.

Bojesens Haaendbog i Antiquiteterne og Moris's Mythologi ved Winther benyttes til Henviisning.

VI Klasse (9 Timer egentlig).

Al Madvigs Grammatik læses fra Ordstillingelæren til Enden; dog af Metriken kun de indledende Bemærkninger, og af det Specielle, naar Læsningen af Virgil indtræder, Alt om Hexametret. Desuden repeteres Kasuslæren, og under Forfatterlæsningen medtages ved given Anledning hvad tidligere er forbigaaet. Til Grammatiklæsning anvendes omtrent et Kvarter af de Timer, som ere bestemte til Læsning af Forfattere.

Al Forfattere læses Livius — 2 Bøger — Ciceros Cato major og Lælius; Virgils Æneide omtrent 1250 Vers, eller 1 Bog af Æneiden og 1 Stykke af Terents. I Regelen gennemgaaes kun Virgil af Læreren; af Livius og Cicero kun saadanne Steder, som frembyde særegne Vanskeligheder. Som Indledning til Læsningen af de respektive Forfattere benyttes Tregders Litteraturhistorie, og under Læsningen af Livius og Cicero henvises stadigen til Bojesens Antiquiteter, af hvilke det undertiden (Livius) vil være nødvendigt at gennemgaae store Afsnit i Sammenhæng; i det Tilfælde træder denne Læsning istedetfor nogle Grammatiktimer.

Disciplene maae ved Forberedelsen hjemme paa de ikke

gjennemgaaede Pensa søge alle de Dphsyninger, som staae til deres Raadighed, og skrive Noter, som fuldstændiggjøres (ligeledes hjemme) ved det af Læreren examinando Tilføjede. At dette skeer nøjagtigt, paasees af Læreren saavidt muligt.

Stil skrives 2 Gange ugentlig; saaledes vil i Aarets Løb omtrent kunne skrives i Jagerslevs Materialier, 1ste Samling, fra S. 116—188, eller det tilsvarende Sidetal i 2den Samling. Ved Rettelsen følges samme Fremgangsmaade som i de 2 foregaaende Klasser.

En Time ugentlig anvendes til mundtlig Oversættelse fra Dansk (omtrent 15 Blade i Jagerslev).

Hver 14de Dag gives en af de lettere Børn i Hensrichsens Opgaver.

VII Klasse — 2aarig — (10 Timer ugentlig).

I denne — Skolens sidste — Klasse, hvor den latinske Underviisning afflutes uden siden, som før var Tilfældet, at fortsættes og udvides i $\frac{1}{2}$ Aar ved Universitetet, skal altsaa naaes det Maal, som den provisoriske Plan gjør til Betingelse for Afgangsexamen.

Med Hensyn til Forfatterlæsningen da maa der i det ene Aar ved statarisk Læsning gjennemgaaes:

Cicero de officiis — alle 3 Bøger,

Tacitus — Agricola og de moribus Germanorum.

Horatius — 2 Bøger af Oden samt Ars poetica, og i det andet Aar:

Livius — 2 Bøger eller istedetfor den ene Sallusti bellum Jugurthinum.

Horatius — de 2 Bøger Epistler, eller istedetfor nogle af Epistlerne et tilsvarende Udvalg af Satirerne.

Virgilius — 1 a 2 Sange.

Til Afverling vælges ligestore Pensa i andre af Ciceros filosofiske Skrifter, saasom Disputationes Tusculanae, elica

af det rhetoriske Slags f. Ex. *Bogerne de oratore*; ogsaa nogle af *Senecas* smaa filosofiske Skrifter. Noget af *Tacitus's* *Annales*. Istedetfor *Virgil* *Madvig's Poetarum carmina selecta*. Et Par Stykker af *Plautus*.

Men foruden denne statariske Læsning, som skal opgives til Examen, opmuntres og anvises *Discipline* til hjemme paa egen Haand at lase andre *Klassikere*, for derved at udvide deres *Sprogkundskab* og skaffe sig klarere Indblik i *Oldtidens* Liv, mest af det historiske Slags. Denne private Læsning bliver ikke uden Kontrol fra Læreren Side, idet han f. Ex. deraf tager Motiv til en eller anden skriftlig Opgave, undertiden ogsaa mundtlig examinerer deri, naar et ikke altfor lidet *Pensum* angives læst. — Paa Skolen oves imellem *Extemporal*læsning.

Den daglige *Grammatik*læsning ophører med 6te Klasse; dog vil det i 7de Kl. være hensigtsmæssigt endnu en Gang at gjennemgaae *Syntaxen* i større Pensa til Erhvervelse af en klarere Oversigt af de syntaktiske Forhold; forresten henvises, hvad *Specialiteter* baade i *Formlære* og *Syntax* angaaer, til vedkommende *Numærkninger* i *Sproglæren*. *Sammenligning* med *Græsk* og andre *Sprog* benyttes ogsaa som et vigtigt Middel til at tydeliggjøre sproglige Forhold.

Til *Stil*skrivning og *Oversættelse* benyttes *Henrichsens* *Materialier* og *Opgaver* (i det Mindste 1 Side 2 a 3 Gange ugentlig). Ogsaa oves *Discipline* i at affatte *latinske Specimina* over frie *Opgaver*, hvortil Stoffet tages fra *Historien*, *Antiquiteterne* eller fra selve *Forfatterne*.

I de foregaaende *Klasser* have *Bojesens* *Antiquiteter*, *Tregders* *Litteraturhistorie* samt *Moritz's* *Mythologi* været brugte deels til *Henvisning* deels til *Gjennemgaaelse* af enkelte *Afsnit* i *Sammenhæng*. Med Hensyn til disse *Discipliner* skal i *Afgangsklassen* meddeles en *Totaloversigt*,

hvorfor det vil være nødvendigt at gjenmemgaae dem i større Pensaa saaledes, at Antiquiteterne tages for i det ene Aar og Litteraturhistorien i det andet, medens Mythologien fordeles paa begge Aarene.

Græsk.

IV Klasse (6 Timer ugentlig).

Pf Tregders græske Formlaere læses det Vigtigste til § 130 samt § 152 — § 156. Ved første Gjennemgang: Bogstaverne — som tillige maa kunne skrives af Disciplene — §§ 4, 6, 8, 12, 28 32, 33, 34, 37, 38; dernæst Paradigmerne paa den regelmæssige Declination og Konjugation. Ved Repetitionerne medtages efterhaanden Mere, saaledes af Lydlæren Bogstavferandringerne, naar de anvendes i Bøjningslæren, og de for Bøjningslæren vigtigste Regler om Accenternes Brug. Saaavel i denne som i alle de følgende Klasser anvendes en Deel af hver af de ugentlige Timer til Grammatik.

Formlaeren indøves efter Kunds Læsebog, i hvilken læses af første Afsnit til IX, dernæst af andet Afsnit nogle Stykker af Xenophon. De danske Stykker i første Afsnit anvendes til mundtlig Oversættelse, og Disciplene holdes til hjemme at skrive Oversættelsen i en dertil indrettet Bog. Saaavel i denne som i alle de følgende Klasser læses efter Accent, og den erasmiske Udtale følges. Ogsaa paaases, at Disciplene indføre Glosser i dertil indrettede Glosebøger og i de følgende Klasser udarbejde Notebøger. Lektien gjenmemgaaes saaledes, at Disciplen under Foretydningen, saavidt muligt, tager virksom Deel med.

V Klasse (6 Timer ugentlig).

Formlaren repeteres, og Mere, som kommer til Anvendelse ved Forfatterlæsningen, medtages, ligesom i Aarets sidste Halvdeel, naar Læsningen af Homer paabegyndes, den episke Dialekts Ejendommeligheder medtages. Madwigs Syntax anvendes under Forfatterlæsningen ved Henvisning.

2 Bøger af Xenophens Anabasis og i Aarets sidste Halvdeel en Bog af Odysseen. Af Xen. Anab. vil i Aarets sidste Halvdeel Disciplene kunne læse endeel ved egen Forberedelse. Der henvises til Tregders Haandbog i den græske og romerske Literaturhistorie, naar Læsningen af de respektive Forfattere begyndes. — Hyppige Sammenligninger med Latinen og Gjengivelse af enkelte Udtryk paa Latin. Af og til Dvæle i skriftlig Oversættelse af korte Exempler, umiddelbart svarende til det Læste.

VI Klasse (5 Timer ugentlig).

Formlaren repeteres — Orddannelselæren medtages. Af Syntaxen læses første Afsnit, til det øvrige henvises flittig under Læsningen. Sammenligning med den latinske Syntax. Skriftlige Dvælelser fortsættes af og til.

Omtrent 100 Capp. af Herodot, 2 Bøger af Homer, 2 Bøger af Xenophens memorabb. — i denne Forfatter gienemgaaes kun nogle Lektier, senere læses paa egen Haand. Under Læsningen af Herodot lægges noie Merke til den ioniske Dialekts Ejendommeligheder (Henvisning derom til Formlaren) og dens Forhold til den episke Dialekt. Disciplen øves i at oplæse Stykker af Herodot i attisk Dialekt. I Anledning af Homer læses i Bojesens Antikviteter vedkommende Afsnit, forevrigt bruges denne Bog ved Henvisning. Tregders Literaturhistorie som i ferrige Klasse. Dg- saa Moris's Mythologi benyttes ved Henvisning.

VII Klasse (6 Timer ugentlig).

Formlæren læses ikke mere i Sammenhæng lektievís. Syntaren fuldendes og repeteres, men mange Anmærkninger og en Deel Paragrapher benyttes blot ved Henviísning. Til Syntarens Læsning anvendes omtr. eet Dvart af de tre ugentlige Timer, og lette Exempler til Reglerne oversættes mundtlig fra Dansk til Græsk — et Udvalg af Bergs Exempler. En Time om Maaneden anvendes til skriftlige Dvælseser — Stil eller Version.

I det ene Aar læses uden Forberedelse paa Skolen 1 Bog af Herodot, 2 Bøger af Homer; statarisk Platos Apologia Socratis og Crito samt Tregders Anthologia Græca indtagen de dramatiske Stykker. Med Læsningen af Anthologien forbindes Tregders Litteraturhistorie.

I det andet Aar læses uden Forberedelse paa Skolen 1 Bog af Xenophons memorabb. samt noget af Lucian; statarisk 3 a 4 Taler og et Drama. Ingen Repetition uden undtagelsesvís paa Skolen.

Med Hensyn til den græske Litteraturhistorie og de græske Antiquiteter forholdes paa samme Maade, som ved de latinske (see under Latinen).

Det er ønskeligt, at Læreren i Dansk undertiden vælger skriftlige Opgaver af disse Discipliner, ligesom Opgaver til frie latinske Afhandlinger hyppig tages heraf.

Hebraisk.

VII Klasse (3 Timer ugentlig).

Da Underviísningen i dette Fag ifølge Skolens Plan først begynder med syvende toaarige Klasse, vil det være

nødvendigt, at der gives ethvert af de to Partier 3 særskilte Timer egentlig, for at det i den provisoriske Underviisningsplan bestemte Pensum skal kunne naaes. Under denne Forudsætning vil i det første Aar læses det Vigtigste af Formlæren efter Whittes Grammatik samt 10 til 15 Kapitler af Genesis; i det andet Aar fuldendes Læsningen af Genesis og af Grammatiken; desuden 15 Psalmer og en af de smaa Profeter.

Fremgangsmaaden bliver i det Væsentlige denne. Disciplene øves først i en reen og tydelig Dplæsning og lære samtidig hermed de vigtigste Regler af Lydlæren samt om Rævnordenes Rjon og Tal, Forholdsbetegnelsen, Pronominer og Suffixer. Efterat dernæst Hovedreglerne om Nominalformerne samt det regelrætslige Verbum ere læste, begynder Læsningen af Genesis. Ethvert nyt Ord analyseres nøjagtigt med Henviisning til Grammatiken, i hvilken desuden Læsningen af Formlæren fortsættes. Disciplene vannes allerede her til at memorere de forekommende Glosser og at skrive dem rigtigt i de forskjellige Former og Forbindelser. — I det andet Aar repeteres Formlæren saaledes, at Alt medtages. Under Læsningen af Genesis anvises Disciplene til at kjende Ordets forskjellige Betydninger samt de vigtigste syntaktiske Ejendommeligheder, hvorimod selve Grammatikens Syntaxis først læses i Sammenhæng, naar Læsningen af Genesis er fuldendt. Psalmerne og den Profet, man vælger at læse, bør gjenemgaaes og forklares for Disciplene, hvad derimod ikke er nødvendigt med Genesis, til hvilken Whittes Analyse benyttes.

Historie.

I Klasse (2 Timer egentlig). **II Klasse** (3 Timer egentlig).

Formaalet for den historiske Underviisning i Skolens tvende nederste cetaarige Klasser bør være at bibringe Disciplene en kort Udsigt over Verdenhistoriens vigtigste Begivenheder og ved Siden deraf en noget fuldstændigere Kundskab til Fædrelandets Historie.

Den mere barnlige Alder, hvori disse Klassers Disciple endnu ere, gjør dem mindre tilgængelige for Begivenhederne i deres almindelige Betydning end for de Personligheder og særegne Forholde, hvori de have affpejlet sig, ligesom det overhovedet mere gjælder om at vække Disciplenes Følelse og Fantasi og derigjennem at skærpe Hukommelsen og Forstanden end umiddelbart at bebyrde disse med en stor Masse af positivt Stof, som desuden ikke vil kunne bevares.

Underviisningen maa derfor være fragmentarisk og knyttet til enkelte fremragende Følkeslag og Personligheder i enhver Periode, i hvilke Tidssalderen findes repræsenteret; de vigtigste Mærstal i disses Liv og Udvikling maa bestandigen indskræpes, idet de danne de nødvendige Holdpunkter paa Vandringen gennem Historiens Gebet. Folkens indre Liv og Udvikling maa vel paa ingen Maade oversees; men det er en Selvfølge, at Meget her vil være Disciplene uforstaaeligt, med mindre ogsaa det bibringes dem paa en anskuelig Maade, helst ved at gaac ud fra de Forholde, som det daglige Liv stiller for Dje.

Allerede den bibelske Historie vil have givet Disciplene i denne Alder et Grundlag, hvortil mange Bemærkninger lade sig knytte, f. Ex. de første Opfindelser, Sprogens Dannelselse, Staters Tilblivelse, o. s. v. De Følkeslag, som den bibelske Historie omtaler f. Ex. Egypter, Fenicier, Assyrer, og disses

nationale Ejendommeligheder lede Blikket ud i en stedsse videre Kreds, indtil Grækerne's og Romernes Historie slutter Udsigten over den forkriftelige Oldtid.

I Middeltalderens Historie ville følgende Begivenheder og Personer danne de vigtigste Tilknætningspunkter: Kristendommens Udbredelse, det romerske Riges Undergang (Folkvandringen) og de nye Staters Opkomst paa dettes Ruiner, Karl d. Store, Pave Gregor d. VII, Korstogene, Amerikas Opdagelse, Bogtrykkerkunsten og Reformationens Førgjængere. I den nyere Tid: Reformationen (Luther), Trediveaarskrigen, Ludvig d. XIV, Peter d. Store (Karl d. XII), Frederik d. II af Preussen (Syvaarskrigen), England og den nordamerikanske Krig, den franske Revolution og Napoleon, Julirevolutionen.

hvad her er sagt om Behandlingen af Verden'shistorien gjælder i en endnu højere Grad om Fædrelandets Historie, der helst bør læses i Sammenhæng for sig selv alene, dog saaledes, at de sammenhængende Begivenheder i andre Lande bestandigen have's for Øje. Danmark i den ældste Tid (Hedenold), Kristendommens Forkyndelse (Ansgar), Knud d. Store, Baldemarerne, Kalmarforeningen, de oldenburgske Konger, ville her danne Fortællingens naturlige Hovedpunkter.

Den af E. Levinson udgivne Vedtraad for den historiske Underviisning (Kjøbenhavn 1848), som i det Væsentlige følger de her fremsatte Principer, vil indtil videre blive lagt til Grund for den historiske Underviisning i Skolens to nederste Klasser.

I det første Aar (nederste Klasse) vil Halvdelen af Bogen 3: Pag. 1—69 kunne gjenemgaaes foruden de Stykker, som indeholde Danmarks Historie indtil Kristian d. III's Fordrivelse. I det andet Aar læses Bogen tilende med Repetition af det Hele, saa at Maalet vil være naaet ved

Slutningen af det toaarige Kursus, hvornæst Disciplene ville være medne til i en højere Klasse at gjennemgaae Historien efter den for Underviisningen sammesteds lagte Plan.

III Klasse (3 Timer ugentlig).

Da der i de to nederste Klasser er taget fortrinligt Hensyn til Danmarks Historie, og altsaa de vigtigste Begivenheder i denne ere behandlede og de mest fremragende Personligheder skildrede: saa ville Disciplene i denne Klasse være tilstrækkeligen forberedede til at kunne opfatte dette Lands Historie i Sammenhæng og med noget Hensyn til Landets indre Forhold. Her vil altsaa Allens mindre Haandbog kunne foredrages i det Mindste indtil Reformationen. Dog maa man vel endnu her kun noget løseligen og med Forkortninger behandle en Del af saadanne indre Forhold (f. Ex. Landbosforhold, Hærvæsenet), som kun lidet tiltale Børn af den for Klassen sædvanlige Alder og kun med stor Vanskelighed opfattes og forstaaes af dem. Derimod maa Læreren ved det mundtlige Foredrag udvide og stræbe at oplive alle Skildringer, som mere tiltale den ungdommelige Følelse og Fantasi, f. Ex. ved det givne Afrids af den nordiske Gudelære, ved Sagnene om Rolf Krake, Regner Lodbrok, ved Fortællingerne om Valnatokke og Jomsvingerne, Knud den Store, Baldemarerne o. s. fr. Det vil invidsertid være aldeles nødvendigt, at man nøje holder over streng Orden i Begivenhedernes Følge, ved jevnligge Gjentakelser indskræper de vigtigste Mærstal og paa samme Maade indprenter dem hele Kongerækken fra Gorm den Gamle.

I det i de to første Klasser lærte Omrids af Historien vil dernæst Skildringerne af den gamle Historie være blevet foredraget udførligst. Da Disciplene i denne Klasse maae blive nogenlunde bekendte med Hovedbegivenhederne i hele

Verdenshistorien og med de mest udmærkede Personligheder i den, saa maa en saadan Kjendskab meddeles i denne Klasse for Middelalderen og den nyere Historie, dog endnu fragmentarisk og, paa en Maade, biografisk. Hertil er Kosfods fragmentariske Historie, udgivet af Thrige, en meget brugbar Bog. Dog kunde maaske enkelte Afsnit forbigaaes. Af Skildringer, som nødvendig maatte behandles, nævnes eksempelvis af Begivenheder: Folkevandringen, Korstågene, Dydagelserne i det 15. Aarh., Reformationen, o.s.v.; af Personer: Carl d. Store, Muhamed, Gregor d. 7de o.s.v. Skildringer af Personer og Begivenheder ville ofte falde sammen.

I 3die Klasse bliver altsaa foredraget:

- 1) Danmarks Historie indtil Reformationen (efter Allens mindre Haandbog) og
- 2) Hovedbegivenhederne af Middelalderens og den nyere Historie (efter Kosfods fragm. Historie).

IV Klasse (3 Timer egentlig).

Her begynder Behandlingen af Historien i Sammenhæng, med den ældre Historie, efter Laugbergs Bearbejdelse af Kosfods Historie. Efter kort Dmtale af de østerlandske Sagn og Fragmenterne om de store Stater der, dvæle vi lidet ved Persien, som et Exempel paa en udviklet og organiseret orientalsk Despotisme, og en saadans nødvendige Opøsning. Betragtning af de ældste Tidens Handelsforhold og Søfart (Føniserne) leder os til Fremstillingen af Oldtidens største Handels-Republik Karthago, dens indre Brost, Kamp og Fald o. s. v. Hos Grækerne ville vi, under Fortællingen af de historiske Begivenheder, især dvæle ved deres Myther, Love og Statsforfatninger, som Afspejlinger af det Særegne ved de forskjellige Stammer; videre ved deres saa vidt forgrenede Kolonisationer og deres os saa vigtige Kultur-

Litteratur- og Kunst-Historie. Dette Folks Dalen og selv- veldte Mmagt ferer os til Makedonien, hvor Philip og især Alexander behandles med Udførlighed. I Tiden efter denne Sidste omtales Ptolemæernes Stat næsten kun med Hensyn til Verdens-Handelens og Kulturens Historie, ligesaa Seleukidernes og andre lignende; deres Fald, hvortil vel Spiren laa i dem selv, fremkaldes af Romerne og høre ind under disses Historie.

Italiens ældre Historie tjener som Indledning til Rom, der i det Hele betragtes med al den i Lærebogen foreskrevne Udførlighed, navnlig Partikampene og de ved dem fremkaldte Forandringer og Tillæmpninger i Statsforfatningen, videre de ved dem i Forbindelse med Erobringskrigene og andre ydre Forhold bevirkede Omvæltninger i Formue, Tilstande, Sæder, sædelige Forhold, daglig Levemaade (den ældre Simp- pelhed og Tarvelighed — den senere Yppighed og mageløse Overdaadighed) o. s. v. Ethvert Lands Historie forudstikkes et Omrids af dets ældre Geografi, efter Königsfeldt; som i det Hele ved den historiske Underviisning Disciplene stedse maa have Kortet ved Haanden og vide at finde sig til Rette paa Begivenhedernes Skueplads.

Naar vi ikke gaae længere end til Kejsertiden eller i alt Fald til dets fuldkomne Dumdannelse (Diokletian og Konstantin) og forferte en Deel af de ældre Staters Hi- storie, mene vi, at der vel kan vindes Tid til at fortsætte Allens Historie, som blev afbrudt i 3die Klasse, og om muligt føre den ganske til vore Dage. Det er en Selvfølge, at der i denne Klasse tages Hensyn til de indre Forhold ganske i den Udstrækning, som Bogen antyder.

I 4de Klasse foredrages altsaa:

- 1) Den gamle Historie efter Kosob ved Langberg, i det Mindste til de romerske Kejsere.

2) Danmark's Historie efter Allen, fortsat fra Reformationen, om muligt til vore Dage.

V Klasse (3 Timer ugentlig).

Her komme vi nu til Betragtningen af Middelalderen. Fortællingen om det romerske Riges Opløsning og endelige Fald, samt hvad der ellers maatte staae tilbage af den gamle Historie fra forrige Kursus, tjener passende til Indledning til Middelalderens Historie, som vi naturligviis begynde med Folkevandringen, hvilken vi derved bedre kunne behandle i Sammenhæng, dernæst de Stater, som fremkom ved den, i hvilke Kænsforfatningen opstod, og for hvem den er ejendommelig, dernæst de, hvori den strax efter uddannede sig (England og Tyskland), fremdeles de skandinaviske, de slaviske og endelig de østeuropæiske og asiatiske Stater. Til Grund lægges, i Mangel af en bedre Lærebeg, Kosfods Udtog, for Danmark beholdes naturligviis Allen. Fremstillingen bliver efter Folkeslag (ethnografisk), dog saaledes, at almindelige, verdenshistoriske Begivenheder og Tilstande (Korstågene, Hierarkiet), ligesom sølles udenfor de enkelte Landes Historie, fra hvilke dem vedkommende Begivenheder og Omstændigheder uddrages og der samles om dem. Ligeledes vil der idelig blive anstillet synkronistiske Sammenstillinger og Henvisninger. En af Grundene, hvorfor vi foretrakke at behandle hver Hoved-Tidsalder i et Kursus for sig for at behandle nogle Staters hele Historie, er især den, at denne Fremgangsmaade betydelig letter en sliq delviis Forbindelse af den synkronistiske med den ethnografiske Behandlingsmaade.

3 5te Klasse altsaa: Middelalderens Historie efter Kosfods Udtog, Danmark's efter Allens.

VI Klasse (3 Timer ugentlig).

Her foredrages den nyere Historie efter samme Lærebøger og paa samme Maade, ethnografisk med idelige synkronistiske

Sammenstillinger. Da Klassen, efter denne Plan, betragtes som cetaarig, vil den nyeste Historie (fra 1789) kun kunne behandles kortere, mere summarisk; hvilket naturligtviis maa skee synkronistisk med Frankrig som Udgangspunkt. Den udførligere Behandling af Tidrummet henlægges til 7de Kl. En skriftlig Udarbejdelse maanedlig, maastee helst, som hidtil, i Forbindelse med den danske Underviisning.

I 5te og 6te Klasse repeteres, saa udførligt som Tiden tillader det, hvad der er foredraget i den foregaaende. Det er en Selvfølge, at den historiske Behandling i de forskjellige Klasser retter sig efter Disciplenes normale Alder, og strider frem med denne, baade med Hensyn til Behandlingsmaade og Udstrækningen af det behandlede Stof.

I 6te Klasse altsaa: Den nyere Historie efter Kosovs Udtog og Alen, i Forbindelse med Gjentagelse af de foregaaende Tidrum. En skriftlig Udarbejdelse maanedlig.

VII Klasse (3 Timer ugentlig).

Ligesom vi aabnede eller forberedte den historiske Underviisning ved den synkronistiske Methode, og ad denne Vej indførte de Unga i den historiske Verden: saaledes mene vi, at vi, for Skolens Bedkommende, maa slutte deres Vandring gennem den ad samme Vej. I 7de Klasse maa altsaa efter vor Mening hele det hidtil indsamlede historiske Stof gjenføres, ordnes, nøjere indpræntes og udvides; men det maa skee ganske ved den synkronistiske Methode, hvorved Estrups Lærebog kunde lægges til Grund. Enkelte Perioder eller mere fremtrædende Begivenheder kunne behandles udførligere ved Læreren's mundtlige Udviklinger i Forbindelse med Hensyn til og Omhu for Kulturens og Widenskabernes Historie. Af de 2 Aar, dette Kursus efter Planen skulde udfylde, mene vi, at et halvt Aar maatte anvendes til nogenlunde udfø-

ligen og omhyggeligen at gjennemgaae Historien af den revolutionære Tid (fra 1789 til vore Dage). En Banstelig-
hed, vi her mede, volder Mangelen paa en passende Lærebog;
men skulde den til den Tid ikke være at tilvejebringe, maa
Læreren efter bedste Evne søge at supplere denne Mangel.

En eller to skriftlige Afhandlinger maatte leveres maa-
nedlig.

Altsaa 7de Klasse: Hele Historien synkronistisk behandlet
efter Estrup, og en fuldstændigere Udvikling af den nyere
Tids.

Geografi.

I Klasse (3 Læner egentlig.)

Her benyttes Langerølevs lille Geografi, men kun som
Veiledning og egentlig kun for at have et Udgangspunkt og
ligesom Noget at støtte og holde sig til. Gjennem Læreren
mundtlige Foredrag meddeles i det Væsentlige Undervisningen,
og Landkortene blive Hovedhjælpsmidlerne, og gjennem dem
at indpræge Elevens Iudbildningskraft et nøjagtigt Billede
af Gjenstandene, Hovedøjemedet for denne. Først forudstikkes
en Forklaring af Elementar-Begreberne af den mathematisk
Geografi (som Jordens Figur, Bevægelse, Stilling; Solsyste-
met; om Polerne, Kvater, Solbanen, Meridianer, Horizont,
Længde og Brede v. s. v.), Alt ophlyst især ved Kort og Globus.
Desuden nogle Grundtræk af den almindelige fysiske Geografi
(som Verdenshavet og dets Dele, salt og fersk Vand, Ebbe
og Flod, Havstrømme, rindende Bænde, — videre: Bjergarter,
de forskjellige Bjergregioner, Forholdene og Forstjellen mellem
Højs og Lavland, om Klimact, om hvad der bestemmer dette

og foraarsager de forskjellige Klimaer o. s. v.). Derpaa gaae vi over til at beskrive de fysiske Forhold (Have og Bugter, Oceanologi, Fjorbjerg, de vigtigste Bjerge og Bjergsystemer, Floder og Flodsystemer) først for Evropa i Almindelighed, siden for hver enkelt Stat i denne Verdensdel. Herved bliver tillige Lejlighed til at gjøre Eleven bekendt med de vigtigste Stæder, idet man stedse anfører de vigtigste Havne og Handelsstæder ved ethvert Hav eller Havbugt, samt bemærker de vigtigste Stæder, som en Flod løber forbi, ligesaa dens Udspring til dens Udlob, som ogsaa dem, der ligge ved dens fornemste Bifloder. Lovrigt meddeles af den politiske Geografi kun de korte Notitser, som findes i Lærebogen. Endeligen en almindelig fysisk Oversigt over de andre Verdensdele, udførligst tages Oceanologien.

II. Klasse (3 Timer egentlig).

I denne bruges samme Bog og i det Hele samme Føregangemaade. Ogsaa her blive Læreren's mundtlige Foredrag og Landkortene Hovedkilderne, kun gaae vi mere i det Enkelte og behandler Alt med større Udførlighed, saavel i Laansætningerne af den mathematiske Geografi, som, og især, i Udviklingen af de fysiske Forhold, som nu betragtes i Sammenhæng og med Hensyn til den Indflydelse, de have paa Landets Produktivitet o. s. v. altsaa paa det's nuværende politiske Forfatning. Her forberedes altsaa Overgangen til den specielle Behandling af den politiske Geografi; men de fysiske Forhold vedblive dog endnu at være Hovedgjenstanden for Behandlingen, og her afflutes det i 1ste Klasse begyndte første geografiske Kursus, som vi kunne kalde det rent fysiske.

III Klasse (2 Timer egentlig).

I 3die Klasse begyndes altsaa det andet geografiske Kursus, i hvilket Zenger's lænd's større Læsebog lægges til Grund, dog med mange Udeladelser f. Ex. af de fleste Anmærkninger og alle

Stæder, der ere trykte med mindre Stil. — Vi begynde ogsaa dette Kursus med en, her noget udførligere og mere detail=leret Oversigt over Grundtrækkene af den mathematiske Geografi, naturligviis dog blot som Raanesætninger, uden Anvendelse af Mathematiken. Hovedpunkterne af den fysiske Geografi efter Lærebogens Fremstilling gjøres nu til Gjenstand for en udførligere Udvikling, der især maa gaae ud paa, at gjere Natursænomenerne og deres Aarsager og Virkninger saa anskuelige og fattelige som muligt, samt ledsage Forklaringen med oplysende og bevisende Exempler. Ved Behandlingen af de enkelte Staters Beskrivelse blive de fysiske Forhold vel endnu stedse Hovedsagen, dog tages der nu stærkt Hensyn til de politiske og historiske, em end ikke i den Udstrækning, som Lærebogen angiver; især paavises deres Forbindelse og Forhold til de fysiske, hvorledes hine ere betingede og fremkaldte ved disse; i det Hele oplyses, saavidt muligt, Berøvringsvirkningen mellem de naturlige Forhold og de menneskelige Indretninger, I denne Klasse ville vi paa denne Maade, foruden Behandlingen af den almindelige mathematiske og fysiske Indledning, formentlig kunne gennemgaa Europa indtil Italien.

IV Klasse (2 Timer egentlig).

I 4de Klasse fortsættes paa samme Maade, dog saaledes at flere Anmærkninger medtages og i Europa de fleste Stæder. I de andre Verdensdele tillade vi os betydelige Forkortelser, og kunne vi her vistnok fuldende dette andet geografiske Kursus, som vi ville kalde det fysisk=statistiske. Da i denne Klasse Eleverne maa antages at være bleve noget bekendte med nogle af Oldtidens Skriventer, er det vistnok nødvendigt, at der ved de Lande, som vare kjendte i Oldtiden, og, saa at sige, here til denne, et Udtog af den

gamle Geografi foredrages i Forbindelse med Nutidens. Herud lægges Königsfeldts Udtog til Grund.

V Klasse (1 Time egentlig). VI Klasse (1 Time egentlig).

I 5te og 6te Klasse foredrages det tredje og sidste geografiske Kursus. Her gjentages atter Jagerslevs store Lærebog (i 5te Klasse Europa, i 6te Klasse de øvrige Verdensdele), men nu fuldstændigt, saavel hvad den politiske, som den fysiske Geografi angaaer. Da Disciplene nu baade ere mere udviklede i aandig Henseende og have indsamlet en større Masse Kundskaber, ogsaa fra Naturhistorien, saa kan her meddeles dem en klarere og fuldstændigere Oversigt, navnlig over den fysiske Geografi, og en mere levende Anskuelse af disse Forholds Indvirkning paa Menneskets Udvikling, samt af Kulturens Herredømme over dem. Her tages ogsaa særdeles Hensyn til de historiske Forhold. Her vises, f. Ex. hvorledes og til hvilke Lider en Stats forskjellige Dele ere blevne samlede med det Hele, o. s. v. De europæiske Staters nyere Historie maa behandles som Indledning til og til Oplysning af deres nuværende Statsforfatning. Ogsaa Kolonierne, især de Stater udenfor Europa, der have været Kolonier, kræve en kortere eller længere historisk Indledning og Bearbejdelse. Dette sidste Kursus bliver altsaa fortrinlig fysisk-historisk.

Regning og Arithmetik.

I. Regning.

I Klasse (4 Timer egentlig).

De 4 Species med hele og benævnte Tal. Her tilsigtes især Talfærdighed saavidt muligt. Hovedregning med hele og benævnte Tal.

II Klasse (1 Timer ugentlig).

I 2den Klasse maa Brok være gjennemgaaet og lært, saa at Discipelen uden Vanskelighed kan anvende Brokreglerne. Hovedregning med Brok.

III Klasse (3 Timer ugentlig).

I 3die Klasse gjennemgaaes Regula detri i hele Tal og Brok, sammensat Regula detri, omvendt og omvendt sammensat Regula detri, den reesiste Regel, Procentregning, Selskabsregning. Minimum er Regula detri i hele Tal og Brok, saasom der altid vil findes Lejlighed senere under Arithmetiken at gjennemgaae de mere sammensatte Regningsarter og bestyrke Discipelen deri ved forskjellige Ovelser. Hovedsagen er, at Discipelen ved Udgangen af denne Klasse besidder en tilstrækkelig Talsfærdighed til at kunne begynde de mathematiske Discipliner. Regningsreglerne gjøres saavidt muligt fattelige for Discipelen, saa at han ikke anvender dem rent mekanisk; navnlig frembyder Hovedregning god Lejlighed til at forklare Reglerne, og den maa derfor øves flittig i alle tre Klasser.

II. Arithmetik.

IV Klasse (2 Timer ugentlig).

Tal. Sum og Different. Positive og negative Størrelser. Produkt. Quotient. Brok. Proportioner. Decimalbrok. Her benyttes Steens elementære Arithmetik som en Indledning til den rene Mathematik, i hvilken den almindelige algebraiske Fremstilling gives.

V Klasse (2 Timer ugentlig).

Regningsarterne med Tallene, betragtede i deres største Almindelighed (dog tages Rødttheorien endnu ikke med). Almindelig Behandling af negative Størrelser. Bogstavreg-

ning. Bogstavbrof. Forkortet Multiplication og Division med Decimalbrof. Brofs Forvandling til Decimalbrof og omvendt. Periodisk Decimalbrof. Betingelser for Tals Delelighed med 2, 5, 4, 8, 3, 9, 11. Udvidelse af Begrebet Potens: Potensexponenten 0 og negative Exponenter. Polynomers Oplosning i Faktorer. Ligninger med 1 og flere Ubekjendte. Opgaver at lose ved Ligninger. Almindelig Proportionstheori. Bergs Arithmetik benyttes tildeels, forsaavidt Fremstillingen ikke afviger fra det elementære Grundlag, der er givet i Steens Indledning.

VI Klasse (2 Timer ugentlig).

Rodtheori. Regning med Rodstørrelser. Brokexponenter. Quadrats og Kubikrods Uddragning. Ligninger af 2den Grad. Hele Arithmetiken repeteres. Skriftlige Ovelser. Bergs Arithmetik.

VII Klasse (1 a 2 Timer ugentlig).

Af Arithmetik gennemgaaes i det ferste Aar: Ophavselse af den dobbelte Irrationalitet. Fuldstændigere Udvikling af Læren om Primtallene og om Tals Delelighed. Kvadrater. Ubestemte Ligninger af 1ste Grad. Exponentielle Ligninger og Logarithmer. Differentstrækker. Quotientstrækker. Sammensat Rentesregning. Arrangementer. Permutationer og Combinationer. Binomialformlen for en heel og positiv Exponent. Andet Aar anvendes til Repetition af hele Arithmetiken. (1 Time ugentlig).

Geometriske Discipliner:

Plangeometri, Plantrigonometri og Stereometri.

IV Klasse (2 Timer ugentlig).

Indledning til Plangeometrien. Rumstørrelser. Ret Linie. Plan. Vinkler. Rette Linier, der skjære hinanden i

ret Punkt. Cirklen. Paralleler. Retlinede Figurer. Deres Vinkler, Sider og Diagonaler. Sider og Vinkler i en Trekant. Rette Liniers Størrelse, afhængig af deres gjensidige Stilling.

V Klasse (2 Timer egentlig).

Rette Liniers Stilling imod Cirkelen. Vinkler ved Cirklen. Rette Liniers Størrelse, afhængig af deres Stilling imod en Cirkellinie. To Cirklers gjensidige Stilling. Trekanters Kongruens. Firkanter med parallelle Sider. Retlinede Figurers Ligestorhed uden Kongruens. Figurer, der ere indskrevne i eller omskrevne om en Cirkel. Regelmæssige Mangekantede. Opgaver. Geometrien repeteres forfra.

VI Klasse (2 Timer egentlig).

Mønsterrelfers Maaing. Proportionalitet. Ligeudannede Figurer. Mønsterrelfers numeriske Afhængighed af hverandre. Cirkelberegningen. De øvrige Opgaver. Hele Geometrien repeteres. Skriftlige Opgaver een Gang egentlig.

Oppermanns Geometri benyttes med enkelte Modifikationer og adskillige Forbigaaelser.

VII Klasse (2 a 3 Timer egentlig).

Første Aar Stereometri og den elementære Theori af de trigonometriske Linier.

I andet Aar fuldføres Plantrigonometrien samt gennemgaaes Begyndelsesgrundene i den matematiske Geografi. Desuden Repetition af den elementære Geometri, Stereometrien og Trigonometrien. (3 Timer egentlig).

Da den 7de Klasse hvert Aar faaer ny Tilgang, maa det toaarige matematiske Kursus nødvendig dele sig i to cetaarige med særstilte Partier for det første og for det andet Aar, som ovenstaaende Plan viser, hvilket gjør det

meget ønskeligt, at hvert Parti faa'r sine særskilte Timer, da man ellers har den gamle Ulempe med to Partier i een Klasse.

Naturhistorie.

I Klasse (3 Timer egentlig).

Pattedyrene og Fuglene efter Strøms Kæsebog som en Indledning til den mere videnskabelige Behandling.

II Klasse (2 Timer egentlig).

Pattedyr og Fugle.

III Klasse (2 Timer egentlig).

En kort Beskrivelse over det menneskelige Kæmpe. Krybdyr og Fiske. Pattedyr og Fugle repeteres, saa at Deendyrene afsluttes i denne Klasse.

IV Klasse (2 Timer egentlig).

De becnløse Dyr. Indledning til Planteriget.

V Klasse (2 Timer egentlig).

Hele Planteriget.

VI Klasse (2 Timer egentlig).

En kort Oversigt over Mineralogien. Hele Naturhistorien repeteres.

Fra 2den til 6te Klasse benyttes Drejers & Bramsens Kæsebog i Naturhistorien.

En Sammenligning af nærværende Underviisningsplan med de i den provisoriske Plan udtalte Ideer vil vise, at den her udfastede Plan i Principet slutter sig strengt til den provisoriske, hvis Hovedforskjel fra den tidligere gjeldende Skoleaanordning bestaaer i de gamle Sprog's sildigere Indtræden i Underviisningsfagenes Række tilligemed Naturviden-

skabernes Optagelse i Skolen. Men det har ikke været muligt, naar de foreskrevne Maal af Kundskaber med Sikkerhed skulle naaes, i alle Klasser at nedbringe det ugentlige Times antal til det Maximum af 36 Timer, som i den provisoriske Plan er fastsat som usvælgeligt. Dog troe vi, at det under een Betingelse kan lade sig gjøre, nemlig naar de i den provisoriske Plan opstillede tarvelige Betingelser for Optagelse i Skolens nederste Klasse udvides paa en med Hensyn til Tiaarsalderen passende Maade, idet der f. Ex. i Religion kunde fordres at være lært Luthers lille Catechismus og en kort Bibelhistorie, et Omrids af Geografien, Oplæsning og Oversættelse af en let tysk Bog. Paa denne Betingelse kunde Religionstimerne i 4de og 5te Klasse nedsattes fra 3 til 2 om Ugen, og Geografien i 4de Klasse nojes med 1 Time ugentlig. Dette er angivet ved en * paa hosføjede Oversigtsliste. Ligeledes have vi fastholdt det i Motiverne til den pr. N. S. 732 udtalte Princip saavidt muligt at afslutte enkelte Discipliner, ferend nye indtræde: saaledes for-
 mene vi, at det er rigtigt, først at lade Hebraisken, som tilmed herefter skal være et frit Kærefag og derfor ogsaa af os er sat extra lineam, indtræde i den 7de toaarige Klasse, efterat et Par af Syregene ere afsluttede i 6te; iligemaade, at Naturlæren forbeholdes for 7de Klasse og da tildeles et ikke for ringe Timeantal, efterat et Par af Videnskaberne ere afsluttede i den foregaaende Klasse. Paa denne Maade undgaaes det uheldige Sammenstød af alle Disciplinerne i 6te Klasse, hvor der ellers vilde være nogle Fag at afslutte med tilhørende Repetitioner, andre at stræbe videre frem i, og ganske nye at paabegynde.

Overfigtsliste til foranstaaende Plan.

Fagene.	I	II	III	IV	V	VI	VII 2aa- rig.	Fagene's ugentl. Timer.
Religion	3	3	3	*3	*3	3	1	19
Dans	6	5	3	2	2	2	3	23
Dyft	5	4	2	2	2	2	=	17
Frans	=	5	4	2	3	3	=	17
Latin	=	=	9	9	9	9	10	46
Græsk	=	=	=	6	6	5	6	23
Historie	2	3	3	3	3	3	3	20
Geografi	3	3	2	*2	1	1	=	12
Mathematisk Disciplin	4	4	3	4	4	4	4	27
Naturlære	=	=	=	=	=	=	4	4
Naturhistorie	3	2	2	2	2	2	=	13
Kalligrafi	4	3	2	1	=	=	=	10
Tegning	2	2	1	=	=	=	=	5
Sang	2	2	2	2	2	2	1	3
Klassernes ugentl. Timer	34	36	36	38	37	36	32	
Gymnastik	2	2	2	2	2	2	1	4
Hebraisk (frit Lærefag)	=	=	=	=	=	=	3	3

Ugentlige Timer for hele Skolen 246

C. S. M. Zentzen,
Bretton.

ved

Stoleaaret 1848—49,

for

Grige Kathedraalfiore

om

Ofterretninger

Charakterer,

tilbeelte de fra Ribe Kathedralskole dimitterede Kandidater ved Examen artium i Aaret 1848.

Kandidaternes Navne.	Udarbejdede i Møderemåaler	Ratin.	Ratin Stil.	Stræf.	Hebraisk.	Religion.	Geografi.	Historie.	Arithmetik.	Geometri.	Lybst.	Stræf.	Hoved- Charakter.
1. Laurberg, L. .	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laudabilis.
2. Pontoppidan, S. J.	H. ill.	N. C.	H. ill.	Laud.	Laud.	H. ill.	L. p. c.	H. ill.	N. C.	H. ill.	Laud.	Laud.	Haud ill.
<hr/> Ifølge Tentamen i Ribe Kathedralskole:													
Bertelsen, J. C. C.	Laud.	H. ill.	N. C.	Laud.	H. ill.	H. ill.	Laud.	H. ill.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Haud ill.

Alf Skolens Dimisser for ifjor ere To iaar blevne udmærkede til anden Examen, hver med 6 Laud. p. c. og 3 Laud., nemlig C. J. S. Juul og L. O. Kjær.

I. Om Underviisningen og Fagfordelingen imellem Lærerne.

Ved Begyndelsen af det nye Skoleaar i September 1848 opnaaede Skolen det Gode at have sex selvstændige Klasser, af hvilke dog den 5te endnu i dette Aar har havt den Ulempe at bestaae af 2 forskjellige Partier, men dette ophører for Fremtiden. Ogsaa er ved samme Tid den Forandring i Underviisningens Anordning indtraadt, at Latinen først begynder i 3die og Græskten i 4de Klasse. I 5te Klasse har iaar ikke været læst Hebraisk, hvorimod Naturhistorien har faaet en Time til; i det Hele taget er der med Disciplene af ældste Parti i 5te Klasse arbejdet saaledes, at de, efterat have været 1 Aar i 6te Klasse, ville kunne underkaste sig den første Deel af Afgangsexamen i Aaret 1850, men dette vil naturligviis beroe paa Ministeriets nærmere Bestemmelse. Saar er ogsaa indført geometrisk Tegning i de 3 nederste Klasser.

Samtlige Underviisningsfag have i det nu snart forløbne Skoleaar været fordeelte mellem Lærerne paa følgende Maade:

Rektor Bendtsen: Latin i VI og V Klasse	20	Timer.
Overlærer Riis: Græsk i VI—IV Klasse samt Dansk og Tysk i nederste Klasse	24	L.
Adjunkt Adler: Historie i VI—III Klasse og Geografi i hele Skolen	25	L.
Adjunkt Thorup: Religion i VI—IV Klasse, Hebraisk i VI Klasse, Historie i II—I Klasse, Kalligrafi i IV—I Klasse	25	L.
Adjunkt Jacobi: Fransk i VI—II Klasse, Dansk i V—IV og Regning i II—I Klasse	25	L.
Samme: Gymnastik i alle Klasser	4	L.
Adjunkt Salto: Matematik i VI—III Klasse og Naturhistorie i V—I Klasse	26	L.
Adjunkt Leth: Dansk Sprog og Litteratur i øverste Klasse, Tysk i de 2 øverste Klasser, Tysk og Dansk i II Klasse, Religion i de 3 nederste Klasser	25	L.
Adjunkt Kinch: Latin og Tysk i IV—III Klasse, Dansk i III Klasse	25	L.
Organist Hansen: Sang i alle Klasser	2	L.
Snedfermester Knudsen: Geometrisk Tegning i III—I Klasse	3	L.

204 Timer.

Hvormange egentlige Timer der iaar har været tildeelt hvert enkelt Fag i de forskjellige Klasser, viser efterstaaende Schema:

Fagene:	I Kl.	II Kl.	III Kl.	IV Kl.	V Kl.	VI Kl.	Summa.
Religion	3	3	3	3	3	3	18
Dansk	6	5	3	2	2	3	21
Tysk	5	4	2	2	2	2	17
Fransk	2	5	4	2	3	3	17

Sagene:	I Kl.	II Kl.	III Kl.	IV Kl.	V Kl.	VI Kl.	Summa.
Latin . . .	≠	≠	9	9	10	10	38
Græsk . . .	≠	≠	≠	4	4	5	13
Hebraisk . . .	≠	≠	≠	≠	≠	2	2
Historie . . .	2	3	3	3	3	3	17
Geografi . . .	3	2	2	2	2	2	13
Arithmetik . . .	4	4	3	2	2	2	13
Geometri . . .	≠	≠	≠	2	2	2	6
Naturhistorie	3	2	2	2	2	≠	11
Kalligrafi . . .	4	4	3	2	≠	≠	9
Geom. Tegning	2	2	1	≠	≠	≠	3
Sang . . .	2	2	2	2	2	1	2
Gymnastik . . .	2	2	2	2	2	2	4
	36	38	39	39	39	40	201

I praktisk Regning, Kalligrafi og Tegning har de 2 nederste Klasser iaar været kombinerede. Til Sang samles alle Klasser 1 Gang om Ugen, og de 5 nederste Klasser desuden 1 Gang særskilt. Evønmøvelser har der ikke været mange af iaar paa Grund af det kolde og fugtige Veirlig.

Da en deel af Lærerne have faaet Gagetillæg fra Nytaar 1849 af, saa tilføjes her følgende Oversigt:

Rektor Bendtsen — foruden Embedsbolig . . .	1,400	Rbd.
Overlærer Riis — foruden Fribolig paa Skolen	1,000	—
Adjunkt Udler	900	—
Samme som Assistent ved Bibliotheket . . .	32	—
Adjunkt Thorup — foruden Huuslejegodtgjørelse af 32 Rbd.	700	—
Adjunkt Jacobi — foruden Huuslejegodtgjørelse af 32 Rbd.	600	—

Samme som Gymnastiklærer	100 Rbd.
Adjunkt Salto — foruden Huuslejegodtgjørelse af 32 Rbd.	500 —
Adjunkt Leth	500 —
Adjunkt Rinch	400 —

Adjunkt Salto, som har 26 ugentlige Timer, har for de 2 af disse Extratimebetaling a 2 Rbmfr.; samme Betaling nyder ogsaa Synge- og Tegnelæreren for hver af dem givne Time.

2. Disciplene.

Bed den offentlige Examen i Juli 1848 var Discipelantallet 40; af disse dimitteredes til Universitetet 2, L. Laurberg og S. J. Pontoppidan, hvis Charakterer til Examen artium ere anførte ovenfor S. 48; S. P. Forum var bort for Examen udmeldt med Bestemmelse at anbringes ved Handelen. Ved det nye Skoleaars Begyndelse d. 1. September 1848 optoges følgende 8 nye Disciple: 1, J. T. V. A. Bloch (IV Kl.) — udgif igjen efter 4 Maanedes Forløb, da det viste sig, at han var ustiftet til at studere; 2, Fr. V. Wiberg (III Kl.); 3, S. G. A. Stampe (III Kl.); 4, S. Ballin (II Kl.) 5, P. A. L. Kragh (II Kl.); 6, W. Lindhardt (I Kl.); 7, C. C. U. Kragh (I Kl.); 8, P. Paulsen (I Kl.). En kunde ikke optages, da han ikke endnu havde den tilberlige Modenhed; det Samme var Tilfældet med en senere Anmeldt. I Aarets Løb ere udmeldte: R. P. Lind, for at anbringes ved Landvæsenet og T. T. Friis med Bestemmelse at sættes i Kjøbmandslære. Antallet paa Skolens nuværende Disciple er saaledes 43, hvilke ere fordeelte i Klasserne paa følgende Maade:

VI Klasse.

- 1, Kleisdorff, Lefor, en Søn af Kjøbmand Kleisdorff i Ribe.
- 2, Meier, Hans Hansen Andersen, en Søn af Skolelærer Anders Hansen i Arnum.
- 3, Aagaard, Jacob, en Søn af Bagermester Aagaard i Ribe.
- 4, Daugaard, Petrus Janus Kruse, en Søn af Stiftsprovst Daugaard i Ribe.
- 5, Seilberg, Henning Frederik, en Søn af Pastor Seilberg til Ulderup i Sundeved.
- 6, Jørgensen, Jørgen, en Søn af Skolelærer Jørgensen i Ribe.
- 7, Esmann, Vilhelm August, en Søn af Pastor Esmann i Bryndum.
- 8, Holst, Thomas Martinus, en Søn af afdøde Sognepræst for Norbæk, Pastor Holst.
- 9, Bertelsen, Edvard Thomas Gottlob, en Søn af Amtsforvalter, Kammerraad Bertelsen i Ribe.

V Klasse.

- 1, Sviid, Christian Alexander, en Søn af Løldbetjent Sviid i Ribe.
- 2, Borchsenius, Johannes, en Søn af afdøde Sognepræst for Høne, Pastor Borchsenius.
- 3, Smith, Ole Worm, en Søn af Birkebonner Smith paa Fano.
- 4, Friis, Gabriel Michael, en Søn af Pastor Friis i Brønd.
- 5, Hansen, Sophus Vilhelm, en Søn af Kniplingshandler Hansen i Møgeltonder.
- 6, Saber, Peter Heinrich, en Søn af afdøde Apotheker Saber i Hølstebro.

- 7, **Tvede, Levin Levinsen**, en Søn af Hospitalsforstander, Profurator Tvede i Ribe.
- 8, **Gad, Carl August**, en Søn af Provst Gad i Holstebro.

IV Klasse.

- 1, **Ramsing, Werner Casper**, en Søn af Pastor Ramsing, Sognepræst til Darum og Bramminge.
- 2, **Andersen, Carthesius Elieser Joachim**, en Søn af Stiftskassere Andersen i Ribe.
- 3, **Seilberg, Peter Bern**, en Broder til Nr. 5 i VI Klasse.
- 4, **Koch, Carl Bendix**, en Søn af Pastor Koch i Allerup.
- 5, **Lind, Hans Ølgaard**, en Søn af Proprietair Lind til Ulfsund ved Lemvig.
- 6, **Bertelsen, Ludvig Carl Frederik**, en Broder til Nr. 9 i VI Klasse.
- 7, **Müller, Christian Theodor**, en Søn af Kjøbmand S. J. Müller i Ribe.

III Klasse.

- 1, **Diderichsen, Thorvald Julius**, en Søn af Toldinspektør Diderichsen i Holstebro.
- 2, **Bjerrum, Peter Janniksen**, en Søn af Gaardejer J. Petersen i Skærbæk.
- 3, **Lindeloff, Georg Christian Peter**, en Søn af Forpagter Lindeloff i Hygum.
- 4, **Stampe, Hans Gram August**, en Søn af Pastor Stampe, Sognepræst til Nørre Nebel.
- 5, **Kjær, Konrad Karl**, en Søn af Stiftsfysikus Kjær i Ribe.
- 6, **Tolstrup, Karl Theodor**, en Søn af afdøde Sognepræst for Brørup og Lindknud, Pastor Tolstrup.

- 7, Gottlieb, Albert Andreas Henrik Christian, en Søn af Pastor Gottlieb, Sognepræst til Hvidding.
- 8, Gad, Hans Schulz, en Broder til Nr. 8 i V Klasse.
- 9, Bendtsen, Bendt, en Søn af Skolens Rektor.
- 10, Wiberg, Frederik Vilhelm, en Søn af Pastor Wiberg, Sognepræst til Ravnso.

II Klasse.

- 1, Kleisdorff, Gilbert Motié, en Broder til Nr. 1 i VI Klasse.
- 2, Ballin, Siegfried, en Søn af Kjøbmand Ballin i Ribe.
- 3, Kragh, Peter Anthon Lyder, en Søn af Pastor Kragh til Lintrup.
- 4, Koefoed, Daniel, en Søn af Proprietair, Kammerraad Koefoed til Limgaard.
- 5, Rjær, Cæsius Louis, en Broder til Nr. 5 i III Klasse.
- 6, Bertelsen, Harald Viggo Julius, en Broder til Nr. 9 i VI Klasse.

I Klasse.

- 1, Paulsen, Paul, en Søn af Stræddermester Paulsen i Ribe.
- 2, Kragh, Caspar Christian Ulrich, en Broder til Nr. 3 i II Klasse.
- 3, Lindhardt, William, en Søn af Pastor Lindhardt, Sognepræst til Nørstartrup.

3. De i Skoleaaret gjennemgaaede Mensk.

Religion.

VI Kl. Matthæi Evangelium i Grundsproget forfra indtil det 19de Kapitel; en kort eregetisk Vejledning ble-

pen Disciplene dikteret. Herølsb's Bibelhistorie fra Rigets Deling indtil Apostlenes Historie. Krog-Meiers Lærebog fra Pligtlæren til Læren om Kirken. Hver Maaned er en Op-gave i Religion bleven skriftlig besvaret.

X. Kleisdorff, af den mosaiske Tro, har i en ugentlig Time dels læst det gamle Testaments Bibelhistorie i Forbindelse med de Dvrigte i Klassen dels særskilt gjennem-gaaet et Uffnit af Bauers hebraiske Oldsager.

V K. L. Bohrs Ledetraad forfra indtil Læren om Men-nestens moralske Ufuldkommenhed (§ 109). Herølsb's Bibel-historie fra Doumerne indtil 4de Periode i Jesu Liv. I den danske Bibeloversættelse er Matthæi Evangelium Kap. 1—18 incl. gjennemgaaet som Bibellæsning.

IV K. L. Viscos Katekismus i den kirkelige Lære forfra indtil den anden Troesartikel. Samme Forfatters „kirkelig-apostoliske Troesbekjendelse“ er benyttet ved Siden af som Læsebog. Herølsb's Bibelhistorie fra Rigets Deling indtil 4de Periode i Jesu Liv. Af P. Hjorts Psalmesamling ere følgende Psalmer lærte udenad: No. 2, 19, 22, 23, 39, 43, 55, 59, 88 og 153.

III K. L. Hele Valles Lærebog, dog med Undtagelse af det Meste af 6te Kap. Luthers Katekismus: alle fem Parter. Herølsb's større Bibelhistorie forfra til Pag. 92 (det jø-diske Rigets Deling); desuden er Matthæi Evang. gjen-nemgaaet. Af Hjorts Samling ere 13 Psalmer lærte udenad (38, 55, 139, 147, 171, 176, 193, 195, 201, 202, 297, 345 og 376.)

II K. L. De tre første Kapitler af Valles Lærebog; i Katekismus Buddene og de to første Troesartikler. Dau-gaards og Stochholms Bibelhistorie er læst helt igjennem; til Bibellæsning have historiske Stykker af det gamle Testa-mente været valgte. 12 Psalmer af Hjorts Samling (2

14, 22, 24, 25, 57, 146, 171, 176, 192, 195, 201).

I K. 1. Af Luthers Katekismus de tre første Parter, der ved udvalgte Skriftsteder ere bragte i Forbindelse med hinanden. Dangaards og Stockholms Bibelhistorie forfra — Pag. 144; Bibellæsning af samme Indhold som i anden Klasse. 20 Psalmer af Ludv. Chr. Müllers Samling (1—8 incl., 12, 15, 16, 17, 19—22 incl., 28, 30, 31, 33.

D a n s k.

VI K. 1. Thortsens Litteraturhistorie fra Pag 68 til Enden; karakteristiske Prøvestykker af Forfatterne ere stadig meddelte, ligesom der ogsaa er lagt an paa at gjøre Disciplene bekendte med den nyeste Litteratur. Dvølses i mundtligt Foredrag to Gange maanedlig for hvert af de to Partier, hvori Klassen til dette Djemed har været delt; Valget af Emne har som oftest været overladt Disciplene selv. Engang imellem er et Digt lært udenad til Recitation. En skriftlig Udarbejdelse om Ugen af afvexlende religiøs, historisk og almindeligt Indhold.

V K. 1. Af Borgens Vejledning til Udarbejdelse i Modersmaalet har Klassen gennemgaaet d. 22de, 23de og 24de Lektion (om den gode Stils Egenskaber, Troper og Figurer), praktisk indøvede under Læsningen. Disciplene ere blevne gjorte bekendte med de vigtigste Regler for dansk Prosodisk og Rhythmik, samt med Hoveddigterne. Af den nordiske Mythologi er der givet en Udsigt over Kilderne, samt Mytherne om Verdensbygningen, Aserne og Asymerne, Kamperne, Naturaanderne og Skjæbnens Magter; i Forbindelse hermed er læst: Dehlenschlägers „Nordens Guder“ indtil „Thors Fisteri“. 5 Digte ere udenadlærte til Dvølse i Recitation. Af de 2 ugentlige Timer er den ene anvendt deels til skriftlige Dvølses efter Borgens Vejledning, hvortil især er benyttet: 12te, 13de, 14de og 15de Lektion, deels til Rettelese

af de hjemmestrevne Stile, for nederste Parti af fortællende og beskrivende Indhold, for overste Parti Opgaver af forskjelligt Indhold, hvortil Dispositionen altid først er bleven særskilt udarbejdet, deels med, deels uden forudgaaende Vejledning.

IV Kl. Holst's prosaiske Læsebog er benyttet til Oplæsning samt til Analyse og andre sproglige Ovelser; af den poetiske Læsebog ere nogle vanskeligere Digte læste saaledes, at Disciplene ere blevne vejledede til Opfattelse og Forklaring af de poetiske Udtryk og Vendinger. Nogle af de vigtigste Regler for dansk Prosodik og Rhythmik ere meddelte Disciplene. 4 Digte ere udenadlærte til Recitation. Bojesens Grammatik er repeteret. Den ene af de tvende ugentlige Timer er anvendt deels til Rettelse af de hjemmestrevne Stile, hvilke have været af fortællende Indhold (udvidede og kortsattede Fortællinger, samt Fabler og Brevstil), deels til skriftlige Ovelser især efter 12te og 13de Lektion af Borgens Vejledning.

III Kl. Holst's prosaiske Læsebog Side 166—254. Nogle Stykker ere oversprængte. Bojesens Grammatik er gennemgaaet. 5 Digte ere lærte udenad: Hundemordet, Binclars Vise, mit Stuenhr, Menneskets Engle, Matrosen.

II Kl. Funch-Rogind-Warburg's Læsebog; af Digterne bag i Bogen ere fem lærte udenad (4, 43, 48, 52, 53). Det mundtlige Foredrag øves bestandig ved en sammenhængende Gjengivelse af det læste. Bojesens Sproglære med endel Forbigaaelser; Reglerne ere indøvede ved Analyse i Læsebogen. Til Stiløvelser (2—3 Gange ugentlig) er foruden Diktat anvendt Oversættelse af tidligere læste tyske Stykker, Gjengivelse af en Fortælling, Dannelse af Exemppler til Grammatiken; ogsaa ere nogle Stykker af Borgens Vejledning benyttede.

I K. l. Af Funch-Rogind-Warburgs Læsebog er læst til Pag. 223. Pensumet er hver Gang gjenfortalt af Disciplene, og et foresat Stykke analyseret. Af Digtene bag i Bogen er lært udenad til XXIII incl. Af Bojesens Grammatik ere Hovedreglerne og nogle ganske faa Anmærkninger gjentagne Gange læste og anvendte ved Analysen. Ved sidste Repetition er dansk og tysk Grammatik læst i samme Timer, saaledes at de tilsvarende Udsnit i begge Grammatiker paa engang gjenmexamineredes. 2 Timer ere anvendte til Diktat; 1 deels til at declinere Nominer og Verber i Dansk og Tysk og til at danne Exempler til andre Dele af Grammatiken, deels til en simpel mundtlig Udvikling af Ordspog eller til andre Ovelser, som skulde vække Disciplens Selvtænkning. I Slutningen af Aaret er enkelte Gange nedstreven en flere Gange forelæst Fabel, eller oversat et lille Stykke fra Tysk.

T y s k.

VI K. l. Goethes Hermann und Dorothea; som extemporal Læsning Hjorts Læsebogs prosaiske Deel Pag. 312—358 og 571—Enden. Formulæren er repeteret efter Hjorts større Grammatik; en kortfattet Ordfojningslære er meddeelt, lempet efter Madvigs latinske. Til mundtlig og skriftlig Stil (1 om Ugen) ere Lorenzens Stilovelsers anvendte fra Pag. 48—104; af og til er en Extemporalstil skreven paa Skolen, og et Par Gange har det været forsøgt at lade Disciplene besvare en let Opgave paa Tysk.

V K. l. Hjorts Læsebogs prosaiske Del Pag. 122—272; Disciplene ere blevne øvede i mundtlig at gjengive det Læste paa Tysk. I Hjorts større Grammatik er Formulæren repeteret. Lorenzens Stilovelsers, Pag. 48—86 (1 mundtlig og 1 skriftlig Stil om Ugen).

IV K. l. Hjorts Læsebog, S. 53—112 og 122—127.

Hele Grammatiken efter Hjorts mindre Grammatik undtagen Reglerne om Substantivernes Køn, som ere læste efter sammes større Grammatik. Stile efter de 15 første Stykker af Korengens Stiløvelser; de for sidste Halvaar ere repeterede.

III Kl. Hjorts Læsebog, S. 60—107. Hjorts mindre Grammatik. Stile efter Wolles Materialier forfra til S. 41; de fra sidste Halvaar ere repeterede.

II Kl. Riises større Læsebog fra Pag. 57—140. Hjorts mindre Grammatik repeteret. Wolles Materialier (Skriftlig og mundtlig) forfra til Pag. 49 med enkelte Forbigaaelser. Et Diktat hver Uge.

I Kl. I Riises mindre Læsebog er læst fra Pag. 69 til Pag. 153. Hvergang er et Stykke foresat til Analyse. Efter Oversættelsen ere Glosser memorerede, og korte Sætninger retroverterede. Eftersom Disciplene rykkede frem i Grammatiken, ere til det Stykke, som var foresat til Analyse, Substantiverne nedskrevne i Nom. og Gen. Sing. og Nom. Plur., og Verberne i Præs., Impf., Præt. Part i dertil indrettede Bøger. I Hjorts lille Grammatik ere Hovedreglerne læste gjentagne Gange; af Verberne i anden Konjugation et Exempel paa hver Slægt. 1 Time ugentlig er anvendt til Diktat af et forhen læst Stykke.

F r a n s k.

VI Kl. I Borrings Etudes littéraires, er læst fra S. 133—186 og fra S. 239—359; Borrings Grammatik er gjen-nemgaaet forfra til Præpositionerne (S. 157), samt fra 167 til Enden (om Ordfølgen), og efter Abrahams's Grammatik: Ord-dannelseslæren. I Borrings Stiløvelse har det ældste Parti (Kleisdorff og Jørgensen) læst fra Nr. 75 til 99, det andet Parti (Zeilberg og Holst) fra Nr. 33 til 69, og de Dvrige i Klassen fra Nr. 1 til Nr. 41 (alle 3 Partier de ulige

Nummere). De lige Nummere ere, værelviis med sammethængende Opgaver, benyttede til Stile. Den ene af de 3 egentlige Timer er anvendt deels til at rette Stilene, deels til Examination af det Pensum, som i Ugens Løb er læst paa egen Haand af Disciplene.

V Kl. A. Borrings Etudes littéraires, er læst fra S. 105 til 167, fra S. 173 til 197 og fra S. 217 til 265; Abrahams's Grammatik er gjennemgaaet forfra til 2det Affnit i Syntaren; i Ingerslevs Stilovelse er læst fra Nr. XXI til Enden. B. Borrings Læsebog for Mellemklasserne fra S. 121 til 219; Ingerslevs Materialier fra Nr. IX til XX; Abrahams's Grammatik forfra til S. 114. Begge Partier have læst de 3 første Boger af Telemaque. Den ene af de 3 egentlige Timer, som benyttedes til at examinere i Ingerslevs Materialier, anvendtes tillige til skriftlige Dvælseser, som i Almindelighed begyndtes paa Skolen og fuldførtes hjemme.

IV Kl. I Borrings Læsebog for Mellemklasser er læst fra S. 37 til 90 og fra S. 128 til 137. Abrahams's Grammatik er gjennemgaaet forfra til uregelrette Verber af 3die Konjugation. I Ingerslevs Materialier er læst fra Nr. III til XIII. Af og til skriftlige Dvælseser.

III Kl. Borrings Læsebog er læst forfra til S. 13 og fra S. 27—64. Abrahams's Grammatik er gjennemgaaet fra Begyndelsen til de uregelrette Verber. Ved Rjønreglerne ere Undtagelserne medtagne indtil § 61, om det stumme e, hvorimod denne § ligesom ogsaa §§ 63, 72, 86 og 87 samt Undtagelserne fra Reglerne for Rjøn- og Talbøjningen tilligemed § 124 ere forbigaede. Af Ingerslevs Materialier er læst fra Nr. XIII til XXI. Af Læsebogen ere nogle Stykker udenadlærte.

II Kl. I Borrings: Manuel de langue française er læst fra S. 81 (fables) til S. 115. Af Abrahams's

Grammatik er Bøjningslæren gjennemgaaet til § 124, med Forbigaaelse af alle Undtagelser samt §§ 61—64, 72, 81—87 og 121. Nogle Stykker af Læsebogen ere lærte udenad, og Disciplene ere blevne øvede i at skrive efter Diktat. Et Forraad af Gloser er meddeelt Disciplene.

Latin.

VI Kl. Dimittenderne opgive til Examen artium: 2 Bøger af Livius, af Tacitus Agricola og de moribus Germanorum; 9 Taler af Cicero; Cic. de offic. de 2 første Bøger, de senectute, de amicitia; 2 Bøger af Horatses Dder, alle Epistlerne og ars poetica; 3 Sange af Virgils Æneide.

Af hele Klassen er iaar læst: Cicero de officiis lib. 1—2; Taciti Agricola og de moribus Germanorum; Horatii Odd. lib. II og IV. Repeteret Virgils Æneides 1ste og 3die Sang.

Madvig's latinske Grammatik: Repeteret hele Syntaxen. Tregders latinske Litteraturhistorie (heel). Bojesens romerske Antiquiteter (ved Henwiisning og flere hele Stykker). Moritz's Mythologi ved Chr. Winther (heel).

Eskriftlig og mundtlig Oversættelse efter Henrichsens Materialier (2det Hefte S. 257—283 og 395—439) og Opgaver (et Stykke hver 14de Dag).

V Kl. Cic. oratt. in Catil. II. III. IV. Sallusti Iugurtha Cap. 43—fin. Terenti Phormio.

Madvig's lat. Grammatik: Syntaxis fra Begyndelsen af andet Afsnit til 7de Kapitel (S. 294—379). Repeteret Formlæren. Bojesens romerske Antiquiteter, benyttet ved Henwiisning, dog ogsaa læst nogle enkelte Stykker i Sammenhæng.

I Tregders lat. Litteraturhistorie læst Artiklerne: Cicero, Sallust og Terentius.

Til Stiløvelse for overste Parti oversat af Jørgerslevs Materialier, 2den Samling, fra S. 110—149 (XV); nedste Parti af Jørgerslevs Mat. 1ste Saml. fra S. 16—48; begge Partier desuden i 1ste Saml. fra S. 3—16.

IV Kl. Cæsar de bello Gall. forfra til V, 38. Phædri fabulæ, 1ste Bog med Forbigaaelse af enkelte Fabler.

Madvig's Grammatik: Formlæren forfra til Cap. 17. Ordsejningslæren fra Cap. 5 i 1ste Afsnit til Cap. 5 i 2det Afsnit; dog er Tillæget om Gjenstandsætningerne ikke læst.

Stile ere skrevne, først efter Trojel fra 4de Cap. (om Ablativ), 6te Stykke til 7de Cap. (om Adjectivernes Forhold), dernæst efter Jørgerslev, 1ste Samling, Side 16—31. Stilene ere lærte udenad og de fra sidste Halvaar repeterede. Til mundtlig Stil er (i sidste Halvaar) anvendt Trojel (fra Cap. 7 til Tillægene) og Jørgerslev (Side 3—7). Ogsaa disse Stykker ere repeterede.

III Kl. Cornelius Nepos: Miltiades, Themistocles, Aristides, Pausanias, Cimon, Lysander, Alcibiades, Timotheus, Timoleon, de regibus, Hamilcar, Hannibal, Cato.

Madvig's Grammatik: Formlæren forfra til Cap. 9 og Capp. om de afvigende Perfecter og Supiner. Ordsejningslæren forfra til § 287 (i Læren om Genitiv).

Stile efter Trojel forfra til Side 80 (Ablativ, 15de Stykke), de fra sidste Halvaar repeterede. Engang imellem en Stil efter Diktat.

Græsk.

VI Kl. Dimittenderne opgibe til Examen Artium: 1 Bog af Herodot, 1 Bog af Xenophons Anabasis, Platos Apologia Socratis og Crito, 3 Bøger af Xenophons Memorabilia Socratis, 9 Bøger af Homer, samt det i Aar af hele Klassen i Tregder's Anthologi Første.

Af hele Klassen er i Aar læst: Herodot's 7de Bog,

Homers Iliades 8de og 9de Sang, Xenophons Memorabilia 1ste og 3die Bog, Tregders Anthologi: I, II, 1—9 incl. III, 1—2, 6—9, 13—14, 16. IV, 1—12, V, 9 og 18.

Madvig's græske Syntax: Fra 1ste Afsnit Cap. 5 (Genitiv) til 2det Afsnit Cap. 5 (Infinitiv) excl., Dimittenderne til Cap. 7 excl. Af og til er en Stil eller Version skreven.

Af Bojesens græske Antiquiteter er læst i Sammenhæng: „Athennai“ til Pag. 166. Med Undtagelse af nogle §§ i Afsnittene „Statsforvaltningen“ og „Statshusholdningen“.

Af Tregders Litteraturhistorie er læst de Partier, som svare til det i Anthologien læste, altsaa om de „homeriske Hymner, den lyriske Poesi (undt. „Sambe“) og Epigram“.

V Kl. Xenophons Anabasis 4de Bog, Homers Iliades 1ste og 4de Sang. „Xenophon“ og „Homer“ i Tregders Litteraturhistorie. Grammatik: Ældste Parti: Langes Formlære til M i Fortegnelsen over anomale Verber. Madvig's græske Syntax fra 1ste Afsnits 5te Kap. til 2det Afsnits 2det Kap. (excl.). Yngste Parti: Hele Tregders græske Formlære; enkelte §§ og Anmærkninger ere forbigaaede.

IV Kl. Runds græske Læsebog fra VII (Pag. 15) til IX, 5 (excl) med tilhørende danske Stykker, (omtrent Halvdelen af dette Afsnit have Disciplene læst paa egen Haand), samt fra „Xenophons Ages.“ 1, 6 (Pag. 101) til „Af Xenophons ‘Ελληνικά“ (Pag. 119). Tregders græske Formlære. Det Meste med smaat Tryk er forbigaaet.

Hebraisk.

VI Kl. Øverste Parti: Hele Genesis samt Profeterne Joel, Jonah og Obadjah. Nederste Parti: Hele Genesis. I Whittes Grammatik er hele Formlæren repeteret saaledes, at Alt er medtaget. Dimittenderne ville faae Leilighed til at repetere Syntaxen, forinden de afgaae til Universitetet.

Historie.

VI Kl. Den gamle Historie efter Kosob, Langb:rgs Udgave, med tilhørende Geografi, efter Bogen og Königsfeldt; Middelalderens Historie efter Kosob's Udtog.

V Kl. Hele Middelalderens Historie; Danmark's efter Allens Udtog, de øvrige Landes efter Kosob's Ud:og.

IV Kl. Har helt gennemgaaet Bohr's Lærebøger baade over den gamle og Middelalderens Historie.

III Kl. Danmark's Historie efter Allens Udtog indtil Reformationen; Kosob's Historiens vigtigste Begivenheder fra Folkevandringen indtil den anden Pariser Fred (375—1815).

II Kl. Levinsens Ledetraad forfra indtil Carl den stores Død. Danmark's Historie, især efter Allens Udtog, dog for største Delen med Udelabelse af Skildringerne af Landets indre Tilstand.

I Kl. Levinsens Ledetraad forfra indtil det 35te Stykke (3: omtrent indtil Carl d. Store), og desuden de af de følgende Stykker, som indeholde Danmark's Historie indtil Christian d. 4des Død.

Geografi.

VI Kl. Asien, Afrika, Amerika, Australien, samt den gamle Geografi efter Königsfeldt.

V Kl. Indledningen, Italien, Tyrkiet, Grækenland, Asien, Afrika, Amerika, Australien.

IV Kl. Efter Jørgenslevs større Lærebog: Indledningen (den mathematiske og fysiske Geografi) samt Spanien, Portugal, Schweiz, Italien, Tyrkiet, Grækenland, Asien og Africa med Udelabelse af nogle Anmærkninger og mindre Stæder.

III Kl. Samme Bog og samme Pensum med Undtagelse af Africa og Udelabelse af flere Anmærkninger og de mindre Stæder.

II Kl. Hele Ingerblevs mindre Geografi. De fysiske Forhold ere behandlede med større Udførlighed end Bogen angiver efter Kortene og under mundtlig Vejledning.

I Kl. Samme Bog er gjennemgaaet med nogle Udeladelser, især i Landene udenfor Europa.

Naturhistorie.

V Kl. Hele Botaniken. De 4 øverste Klasser have læst efter Dreier & Bramsens Lærebog.

IV Kl. Leddebyr, Bløddyr og Plantedyr samt Indledning til Botaniken.

III Kl. Krybdyr og Fiske samt repeteret Pattedyr og Fugle. En kort Beskrivelse af det menneskelige Legeme.

II Kl. Pattedyrene og Fuglene.

I Kl. Pattedyrene og Fuglene efter Stroms Læsebog.

Mathematik og Regning.

VI Kl. Yngste Parti. Geometri, § 14 samt 2den Bog forfra til 450 med Forbigaaelse af 341, 369—374, 379—413, 434, 435. Opgaverne til X, 5, undtagen 16, 17 og 18. Oppermann.

Ældste Parti har læst fra 2den Bog og Geometrien ud samt repeteret forfra med de ovenfor angivne Forbigaaelser. Ligeformede Figurer er mest læst efter Diktat saavel som Cirkelberegningen. Fra 450 er kun læst 479, 486, 487, 488 og 495, 496. Opgaverne til XII undtagen 16, 17, 18.

I Arithmetik efter Berg have begge Partier læst Regning med Rodstørrelser, Roduddragningstheorien samt Proportioner. Hele Arithmetiken repeteret forfra. Læren om Tals Delelighed er behandlet udførligere efter Tillæget. Ligninger af første og anden Grad med 1 eller flere Ubeskjendte.

Skriftlige arithmetiske og geometriske Opgaver 1 Gang ugentlig.

V Kl. Yngste Parti har læst i Geometri det Samme som 4de Klasse. I Arithmetik efter Berg forfra til § 6 med nogle Modifikationer i Subtraktion samt 3die og 4de Kapitel, undtagen § 6. Decimalbrok er praktisk gennemgaaet og indøvet, ligesaa Bogstavregning.

Eldste Parti. Oppermanns Geometri 94, 95, 96, § 7—14 inkl. med Forbigaaelse af 10, 249—256, 295—305, 322—325 samt 328. Opgaverne til X, 5, undtagen 16, 17, 18. Desuden er repeteret det i forrige Aar læste. I Arithmetiken er efter Berg læst forfra til Udvidelse af Begrebet Potens, brudne Potensexponenter 146 samt Proportioner. Ovelser i Decimalbrok, Bogstavregning samt Ligninger med 1, 2 eller 3 Ubekjendte, og Regning med Rodstørrelser.

IV Kl. Geometri. Oppermann forfra til § 7 med Forbigaaelse af 93, 94, 95, 96, 109, 112—121, 138, 139.

Arithmetik. Steens Indledning undtagen Anhanget. Ovelser i Decimalbrok.

III Kl. Regula detri i hele Tal og Brok, omvendt, sammensat og omvendt sammensat Regula detri, den Reesiske Regel, Procentregning, Renteregning, Thara og Justi Regning, Selskabsregning, Arv og Skifter, Byttens Regning samt forskjellige Ovelsesexempler. Dog have ikke alle Disciple regnet lige langt, nogle ere kun komne til Procentregning, og de Svageste have blot regnet Regula detri i hele Tal og Brok. Ursins Regnebog.

II Kl. De 4 Species i benævnte hele Tal og Brok.

I Kl. De 4 Species i benævnte hele Tal.

4. Skolebibliotheket.

Bibliotheket har siden Beretningen i forrige Aars Indbydelseskrift deels ved Forsendelser fra Regeringen, deels ved Indkjøb for den normerede Sum og deels ved Gave modtaget følgende Tilvært:

- Skoleprogrammer for Aaret 1848 fra
Aalborg Kathedralskole: Om Lydhighedens Betydning for Opdragelsen. Af Overlærer Mag. Povelsen.
- Aalborg Kathedralskole:** Indbydelseskrift til Høitideligheden paa Skolen d. 14. April 1848, hvorved Skolens ny Bygning indvies og Rektor med flere Lærere indsættes (6 Læreres Autobiografier).
- Aarhuus Kathedralskole:** Skoleefterretninger ved H. H. Blache, Skolens Rektor.
- Aarhuus videnskabelige Realskole:** Skoleefterretninger ved N. E. Nielsen, Skolens Rektor.
- Borgerdydsskolen paa Christianshavn:** Kort Udsigt over det højere Skolevæsen i Evertig ved Mag. M. Hammerich, Skolens Forstander.
- Frederiksborg lærde Skole:** Annales Ciceroniani ved Dr. H. M. Flenner, Professor og Skolens Rektor.
- Horsens lærde Skole:** Bidrag til Horsens lærde Skoles Historie i ældre og nyere Tider, 1. H., ved E. F. W. Bendz, Adjunkt.
- Rolding lærde Skole:** Kosmogonie og Theogonie samt Mythen om Apollon og Artemis. Prøve af en Lærebog i græsk og romersk Mythologie. Ved Adjunkt H. Schmith.
- Metropolitanskolen:** Bemærkninger om Sprogunderviisningen i de lærde Skoler med særligt Hensyn til de i den provisoriske Underviisningsplan derom indeholdte Bestemmelser, ved Overlærer F. E. E. Birch.

Tryksping Kathedralskole: De emendandis Ciceronis
libris de officiis observationes criticae. Scripsit G. F. G.
Lund. A. M.

Odense Kathedralskole: Baldemar Knudsen, en historisk
Skildring ved Adjunkt Crone.

Odense Realskole: Eradic Veretning.

Roskilde Kathedralskole: Skoleefterretninger ved Rektor
Dr. C. N. J. Bloch, Statsraad, R. af D. og Dbmd.

Randers lærde Skole: Skoleefterretninger ved Dr. C. A.
Thortsen, Skolens Rektor.

Ribe Kathedralskole: Efterretninger om Byen Ribe (11te
Samling) ved Adjunkt P. Adler.

Rønne lærde Skole: Emendatio collationis eodd. II
Havniensium G. I. Cæsaris librr. d. b. g. superiore
anno editæ, ved H. K. Whitte, A. M., Skolens Rektor.

Slagelse lærde Skole: Om Principet for Accentuationen
i Græsk ved F. W. Wiche, Overlærer.

Sorø Akademies Skole: Om den filosofiske Betydning af
Ordet ἀρχή (Princip) hos Aristoteles ved Dr. E. F.
Bojesen, Skolens Rektor.

Viborg Kathedralskole: Skoleefterretninger ved F. C.
Olfsen, Skolens Rektor.

Von Westenske Institut: Skoleefterretninger ved Bohr,
Skolens Bestyrer.

Programmerne fra Hertugdømmerne for 1848 og de preussiske
Gymnasialprogrammer for 1847 og 48 ere ikke ankomne.

2. Brandis: De rheumatismo gonorrhœico disquisitio.
(Licentiatdisputatø).

- U. C. L. Abrahams:** Balthasari Castilionei Aulici liber tertius, secundum veterem versionem Gallicam editus notisque instructus. (Universitetsprogram).
- G. Sifstaine:** Principia nomina neo-latina formandi declinandique. (Magisterdisputats).
- Minníng Christiáns Konúngs Attunda.** Reykjavík.
- S. Egilafyni:** Edda Snorra Sturlusanar eda Gylfagljúning, Skáldskaparmal og Háttatal.
- S. C. Sibbern:** Bidrag til at oplyse nogle ontologiske Uds tryk i Aristoteles's Metafysik. (Universitetsprogram).
- Dr. J. P. Mynster:** Om Hufommelsen. En psykologisk Undersøgelse. (Gudbydelseskrift i Anledning af Bispe's indvielse).
- S. P. Selmer:** Kjøbenhavn's Universitets Aarbog for 1847.
- Islenskir Annálar sive annales Islandici.** Havnæ 1847.
- Iárnsíða edr Hákonarbók.** Havnæ 1847.
- A. v. Humboldt:** Kosmos, 1ste Bind og 2det Bind's 1—2 Hefte. Oversat af C. A. Schumacher.
- J. Levin:** Dansk Lydlære og dansk Rjónslære. Kbhavn. 1844.
- P. A. Munch:** Nordmændenes Gudelære i Hedenold. Christiania 1847.
- K. S. Wiborg:** Fremstilling af Nordens Mythologi. Kjøbenhavn 1843.
- J. E. Riez:** Skånska Skolväsendets Historia. Lund, 1848.
- K. Raumers:** Geschichte der Pädagogik Th. 1—3, 1. Stuttgart 1847.
- C. O. Müllers:** Handbuch der Archäologi und Kunst. Breslau 1848.
- Dr. W. W. Geffter:** Die Religion der Griechen und Römer. Brandenburg 1845.

Becker: Handbuch der römischen Alterthümer. Th. 1—2.
Leipzig 1843—44.

K. S. Süpffe: P. Virgilii opera. Karlsruhe 1847.

Catalogus Mss. et bibliothecæ F. Jacobsii.

P. 17. Thorups efterladte Digte, udgivne af Adjunterne
Thorup og Keth. (3die Hefte).

Oversigt over det kongelig danske Videnskaberne's Selskabs
Forhandlinger og dets Medlemmers Arbejder i Aaret 1848.
Nr. 1—8 og 1849 1—2.

S. Krøyer: Danmarks Fiske (3, 2). Kjøbenhavn 1849.

K. W. Krüger: Griechische Sprachlehre für Schulen Th.
1—2, 1. Berlin 1848.

Tacitus's Agricola durch G. L. Walch. Berlin 1828.

Tacitus's Germania von G. L. Walch. 1 H. Berlin
1829.

Lexicon Taciteum. Scr. Boetticher. Berolini 1830.

Fortegnelse over Forelæningerne ved Kjøbenhavns Uni-
versitet og Karakterlister over dem, der have underkastet sig
Examen artium og anden Examen (for Aaret 1848—49).

Fortsættelsen af følgende Værker og Tidsskrifter:

H. Stephani Thesaurus græcæ lingvæ. Edd. C. B.
Hase, G. A. & L. Dindorfii; Beckers Verdenshistorie ved
J. W. Voebell, oversat af J. Riise; Jahns Neue Jahrbü-
cher; Molbechs historiske, Schouws danske Tidsskrift,
Erslevs Forfatterlexikon, det statistiske Tabelværk, Slut-
ningen af Selwegs „for Litteratur og Kritik.“

Ved Gave har Bibliotheket i afsigte Aar faaet en an-
seelig Tilvært, idet det har modtaget:

1) fra Hr. Biskop Tetens paa Als en Samling af
theologiske Bøger, ialt henved 800 Bind, hvoriblandt flere

meget værdifulde Bærter. I den medfølgende Skrivelse yttre Biskoppen sig blandt Andet saaledes: „Til den Ende tillader jeg mig herved, i taknemmelig Erindring om de syv Aar, i hvilke jeg har levet som Lærer ved Ribe lærde Skole, at oversende nogle af mine Bøger, meest af theologisk Indhold, med Begjæring om, at de maae af den ærede Skolebestyrelse blive optagne i Skolens Bibliothek.“ Tid og Rum tillade ikke denne Gang at lade Titterne paa alle Bøgerne her afstrykke.

2) fra Hr. Pastor C. E. de Thurah ved hans Afrejse her fra Byen følgende Skrifter af Familien Thurah:

Af Magister Sognepræst Laurids Pedersen Thurah:
Canticum Canticorum Salomonis paa Hebraisk, Latin og Dansk. 1640. 12mo.

Af Magister Biskop Laurids Thurah:
Afskillige poetiske Sager. 1721. 4to.

Hans Rostgaard's Liv og Levnet i danske alexandriniske Vers. 1726. 4to. med Kobber.

H. Hugos Sjælens gudelige Attraa og Forlængsel, overs. i danske Riim. 1738, 4to. med Kobber.

Af Magister Sognepræst Albert Thurah:

Idea historiae litterariae Danorum. 1723. 8vo.

Kort Beskrivelse paa Vers over Kejsers Præstegaard's Ildbrand. 1728. 4to. (Manuskript).

Gynæceum Daniæ litteratum. 1732. 8vo.

Kort Beretning om Terslev Herreds Kirker i Aalberg Stift. 1732. 8vo.

Enfoldige og gudelige Tanker. 1736. 4to.

Af Kommandør Diderik de Thurah:

Oversættelse af Scherlocks moralske Tanker over den tilkomende Dom. 1755. 8vo.

Oversættelse af J. Blairs Prædikener, 4 Tomer i 2 Bd.
1761. 8vo.

Frentimmerets Kald. 1764. 8vo.

Mandsfolkens Kald. 1765. 8vo.

Ph. Newtons Afhandling om Profetierne. 3 Tomer. 8vo.

Samling af lærerige og opbyggelige Materier, udgivne
som Ugeblad. 3 Bd. 1768—1770. 8vo.

Scherlocks opbyggelige Betragtninger over Guds Forsyn.
1770. 8vo.

Sammes moraliske Tanker over Døden. 1771. 8vo.

Samling af en Deel gudelige Betragtninger som Anhang til
Ugebladet. 1776. 8vo.

Bademecum eller Samling af gudelige Tanker og Vers.
(Manuskript).

Af Generalmajor Laurids de Thurah:

Den danske Vitruvius i 2 Dele med dansk, tysk og fransk
Text og mange Kobber. 1746—1749. Folio.

Hafnia hodierna med dansk, tysk og fransk Text og mange
Kobber. 1748. 4to.

Beskrivelse over Bornholm 1756, Samsø 1757, Amager og
Saltholm 1758, i eet Bind med Kobber. 4to.

Af Sognepræsten Christian Eriks de Thurah:

Antikritik over Stunden der Andacht. 1823. 8vo.

Thuraiana, et Manuskript indeholdende nogle poetiske Sager
og Afhandlinger af forskjellige Forfattere blandt Familien,
udtagne af større Samlinger.

3) fra Hr. Distriktlæge Ogmundsen i Ribe:

Fortættelsen af den i Leipzig udkommende Illustrirte Natur-
geschichte des Thierreichs, mit 4000 Abbildungen. Folio.
Et Exemplar af *Salmo thymallus* (Spelt) i Spiritus, og
følgende udstoppede Fugle:

Ardea nigra (den sorte Storf).
Anas nigra (den sorte Dup=And).
Picus medius. — *Lanius excubitor*. — *Motacilla flava*. —
Motacilla modularis.

4) fra Hr. Adjunkt Thorup i Ribe:

C. D. Beck's Anleitung zur Kenntniß der allgemeinen Welt-
 und Völkergeschichte für Studirende, i 3 Bind.
 Pontoppidans Gesta et vestigia Danorum extra Daniam.
 J. A. Wegscheiders Institutiones theologiæ christianæ
 dogmaticæ. Edit. 3tia. 1819.
 Originis Hexaplorum quæ supersunt. 3 2 Bind.
 J. P. B. Suhys Archiv for den praktiske Theologi.
 1ste Bind.
 P. Kofod Anchers Danske Lovhistorie. 2den Deel.
 P. W. Thorups Historiske Efterretninger om Ribe Kathe-
 dralskole. 1ste Deels 1ste Hefte. 6 Expl.

Natursamlingen har modtaget en god Tilvært
 af udstoppede Fugle og Skeletter, indkjøbte og besorgede af
 Hr. Professor Steenstrup; den vil i indeværende Aar blive
 endmere udvidet. Detaillerede Efterretninger om hele Sam-
 lingen skal blive meddeelt i næste Indbydelseskrift.

Et Portræt af Skolens forrige Rektor, Prof. Ridder
 Thorup, skænket til Skolen af Adjunkterne Thorup og Lett,
 er blevet ophængt i Skolens øverste Klasse ligeoverfor Salsters.

Disciplenes Bibliothek har i Skoleaaret
 1848-49 havt en Indtægt af 33 Rbd. 3 Mk. 12½ ø.
 Heraf ere Regninger betalte til et Beløb af 23 Rbd. 3 Mk.

2½ β., saa at der for Tiden haveß en Beholdning af 10 Rbd. 9½ β.

Følgende Bøger ere anskaffede for Bibliothekets Regning:

Poul Møllers efterladte Skrifter. 1—3 Dele.

Heibergs poetiske Skrifter. 4—6 Bind.

Nordiske Myther af Snorrofen og Arentzen.

Slesvigiske Digte af Hammerich.

Baldemar Atterdag af Hertzs.

Illustrirter Kalender für 1849.

En Spurv i Tranedands af Hofstrup.

Følgende Bøger ere blevne forærede til Bibliotheket:

Kjøbenhavnske Skizzer af Jørgensen.

Jugemanns Eventyr og Fortællinger. 5te Deel.

Mikkel Ræv, udg. af Schaldemose.

P. N. Thorups efterladte Digte, 2det og 3die Hefte samt et fuldstændigt indbundet Exemplar.

Ribe Skoleprogrammer for Aarene 1816—17—29—40, 41 og 44.

Trykkens A. B. C. udg. af Selst. for Trykkefrihedens rette Brug.

Goethe und einer seiner Bewunderer.

Skoleferier af P. N. Thorup.

En Fortælling for Almuen af Edv. Storm.

Troen kjendes paa sin Frugt. Prædiken af Leth.

Rovtale over Daniel Ranzau af P. Tetens.

Tale ved Universitetet af H. N. Clausen.

Gjenfærdet paa Herlufssholm af Dehlenschläger.

Robinson secundus.

5. Ministerialfrivelser.

31. Marts 1848. Kommunikation om Oprettelsen af et Ministerium for Kirke- og Underviisningsvæsenet under 28. Marts 1848.

29. Juli 1848. Cirkulære, hvorved der afstedes Rektorerne motiveret Erklæring om, hvorvidt det maatte anses for hensigtsmæssigt at gjøre 6te Klasse i de udvidede lærde Skoler cetaarig og 7de toaarig.

7. August 1848. Som Bidrag til Skolebygningens Vedligeholdelse refunderes Skolekassen herefter af Kirkerne i Ribe tilsammen 40 Rbd. aarlig, og til Rektorboligens Vedligeholdelse af Hospitalet aarlig 70 Rbd.

10. August 1848. Kommunikation om, at der under 22. Juli er bekliffet en særlig Embedemand under Navn af de lærde Skolers Underviisnings-Inspektør, der som saadan deels har at udføre Controllen ved Ufgangseramen ved de lærde Skoler og deels ved aarlige Besøg af Skolerne at føre et stadigt Tilsyn med Underviisningen i bemeldte Skoler og disses Tilstand i det Hele, samt at Prof. Dr. Madvig er bekliffet i dette saaledes oprettede Embede.

12. August 1848. Cirkulære, hvorved der afstedes Rektorerne Erklæring over et Andragende fra Overlærer Trojel om at Ministeriet vilde understøtte Udgivelsen af et kritisk videnskabeligt Tidsskrift for det højere Skolevæsen og dets Literatur.

30. August 1848. Rektor bemyndiges til at antage Organist Hansen til Syngelærer ved Skolen og Smedkemester Knudsen til Lærer i Tegning.

30. Oktober 1848. Kommunikation om konstitueret Lærer J. F. Kinds Udnævnelse til Adjunkt under 25. s. M.

31. Oktober 1848. Udgang til Beneficium af fri Un-

derviisning i de lærde Skoler staaer herefter aaben for alle, dertil forresten kvalificerede, Disciple, ogsaa de ustuderende, hvorimod Pengestipendierne, som hidtil, forbeholdes de til at studere ved Universitetet bestemte Disciple.

23. December 1848. Circulære — meddeles in extenso. (Efterat jeg*) ifølge den mig for nogle Maaneder siden overdragne Embedsstilling som Underviisningsinspector ved de lærde Skoler i September Maaned d. A. havde, foruden Metropolitan-skolen her i Staden, besøgt de lærde Skoler i Frederiksborg, Odense, Kolding, Ribe, Horsens og Aarhus, nogle rigtignok saaledes, at min Opmærksomhed for en stor Deel maatte være henvendt fornemmelig paa Afgangseramen, andre i meget kort Tid, var det min Pligt og min Hensigt at afgive til Ministeriet for Kirkes og Underviisningsvæsenet en foreløbig Beretning om min Reise, idet jeg forbeholdt mig, naar jeg ved at besøge flere Skoler og dvæle i nogle med større No havde vundet et mere omfattende Grundlag for udførligere Bemærkninger og bestemte specielle Forslag, senere at forelægge disse.

De mellemtømne Begivenheder og Omstændigheder, min Fraværelse paa en Valgreise og dernæst min Deeltagelse først i Universitetets Examina og tildeels samtidig, tildeels derefter i Rigsforsamlingens Forhandlinger, forhindrede mig fra at opfylde min Pligt, indtil jeg uventet kaldtes til den ansvarfulde Post, jeg i dette Dieblik beklæder og som jeg ikke har kunnet tiltræde uden stor Frygt for, at mine Kræfter, om end styrkede ved den inderligste Overbeviisning om de til dette Ministeriums Forsorg betroede Anliggendes Vigtighed og Hellighed, ikke skulde være Opgavens Vanskelighed vorne. Da jeg nu, hvorvel jeg under Forudsætning af en længere

*) Minister M a d v i g.

Virksomhed i denne Stilling ingenlunde opgiver Haabet om at kunne stundom personlig overvære Arbeidet i de lærde Skoler, dog forudsæer, at der i den nærmeste Tid ikke vil være Feilighed til paa denne Maade at fortsætte og udvide den begyndte Sagttagelse, har jeg troet, at det maaskee ikke vilde være uden al Nytte og af de Herrer Rectorer og øvrige Lærere, til hvis vedblivende Venfkab og Belvillie jeg paa det Indstandigste anbefaler mig, ikke vilde optages med Misnoie, hvis jeg til Dverveielse meddeelte nogle af de fragmentariske Betragtninger og Bemærkninger om Underviisningen, der paa den ovennævnte Reise have tilbudt og paatrængt sig, tildeels maaskee ogsaa ere fremkaldte eller gjenvakte ved at gjennemgaae adskillige Indberetninger o. s. v. Naar jeg erindrer om, hvad der forresten ligger i Sagens Natur, at ingenlunde de samme Bemærkninger have frembudt sig paa alle eller endog de fleste Steder, men den ene hist, den anden her og stundom fra noget forskjellig Side, behøver jeg neppe videre udtryffeligt at forsikre om, at der i disse simple, men usorbeholdne Meddelelser ikke ligger eller skal ligge nogensomhelst Censur over bestemte enkelte Skolers Virksomhed eller Tilstand i Almindelighed eller i nogen enkelt Retning. I meget af hvad jeg har at sige ville mange, navnlig af de Herrer Rectorer, kun finde, hvad de forlængst have erkjendt og fulgt; men det synes mig desuagtet ikke uensigtsmæssigt ved Punkter, hvori Afvigelser i Mening og Fremgangsmaade finder Sted, at udtale min Betragtningssmaade i denne almindeligere Form, ogsaa med Hensyn til at styrke Veiledningen for og Controllen med mindre erfarne Lærere. Iøvrigt vil jeg i det Hele gaae ud fra og slutte mig til den nu ifølge den provisoriske Plan af 1845 bestaaende eller forberedede almindelige Anordning af Skolernes Underviisning, idet Spørgsmaal om mulige Forandringer eller

Modificationer i denne maa forbeholdes anden Tid og andet Sted.

1) Det har forekommet mig, som om der enkelte Steder, efterat Underviisningen i Latin er ophørt i de to nederste Klasser og i Græsk i de to næstnederste, medens man paa den ene Side klagede over Mangel paa tilstrækkelig Beskæftigelse for Disciplene, paa den anden Side har vist sig nogen Usikkerhed i ret at benytte den i disse Klasser ved Udeladelsen af hiin Underviisning friggjorte Tid til en kraftig Fremskriden i de øvrige tilbageblevne Fag. Det er af stor Vigtighed ikke blot for at vænne Discipelen til Arbejde, men ogsaa for at lette de følgende Aars Gjærning ved virkelig udført Forarbejde, at der i de to første Klasser i de Gjenstande og de Retninger, der antages at passe for denne Alder, finder en muligst kraftig og concentreret Virksomhed Sted. Der tilbyder sig for denne et ikke ringe Stof, hvad egentlig positiv Kundskab angaaer, først i Bibelhistorien (og Religionslæren), dernæst i Historien og Geographien, i Naturhistorien (hvorvel der i denne vel især bliver at arbejde paa at aabne Diet og Sandsen, men ogsaa paa at samle et vist Forraad af nærliggende Aufskuelser) og i Lybsk. Det forekommer mig i det Ringeste inconsequent at klage over Mangel paa Beskæftigelse og paa samme Tid at dele det første geographiske Cursus efter Ingerslevs mindre Lærebog paa to Klasser, hvorved saa meget mere af dette Fags Stof falder paa den tredie og de følgende Klasser, eller at anvende tre Klasser til at gjenngaae Historien fragmentarisk, da i begge Tilfælde det ganske eensartede Stof ikke betinger nogen Deling og Opsættelse, naar Tiden ikke forlanger den.

Hvad Opsættelsen af mange Limer til samme Læregjensstand angaaer, antager jeg, at just i den Alder, hvor Evnen

til at samle og forbinde er ringe, en hyppig, ja daglig Beskæftigelse og Opfriskelse af det Modtagne og Tilgæede (f. Ex. i Lydsf) er paa sit Sted, og at det ogsaa her er godt, at Disciplen noget hurtigt vinder nogen Sammenhæng og Oversigt, f. Ex. i Geographien ved at have gjennemgaaet, om end i den korteste Form, alle Verdensdele paa Kortet. Naar der nu er indvendt, at ved de fleste af disse Gjenstande kun Sukommelsen eensidig sysselsættes, behøver jeg ikke at dvæle ved, hvilken mangesidig Leilighed der er til Estertankens og Phantasieens Vækelse ved at opklare de enkelte Forstillinger, der f. Ex. i Historie og Geographie komme Disciplen imøde i hans Lectier; men der slutte sig dernæst til disse Gjenstande andre, der sysselsætte Disciplens Sjæl paa ganske andre Maader og i hvilke man kan lade al den forstands-mæssige Opfatning indtræde, som man overhovedet her tør byde og forlange; jeg mener paa den ene Side Regneunderviisningen, ved hvilken der uden tvivl ikke er ganske lidet at gøre med Hensyn til at bibringe Færdighed og en forholdsmæssig klar Opfatning (f. Ex. af Broks Natur), paa den anden Side og ganske særdeles Underviisningen i Modersmaalet, baade forsaavidt den gaaer ud paa at daane Udtrykket ved Læsning og Udenadlæren af passende Stykker, hvis Indhold tillige forklæres og tilegnes, og forsaavidt den ligesom de simpleste Dvælses i Rettskrivning og Interpunction udvikler Spirer til grammatikalske Begreber, og endelig ved de første og meest elementære Stiløvelser (f. Ex. Gjenfortælling i forandret Form) leder til Samling og Beherskning af erhvervede Forestillinger. Den Forstandsbevægelse, der i denne Alder kunde foregaae og virkelig foregik paa Latin og (i anden Klasse) Græsk som Stof, har man i Modersmaalet og Lydsf al fornøden Anledning til at vække; Spørgsmaalet er kun, hvorvidt man her skal gaae og hvil-

fen Retning man skal følge, og dette leder mig til den næste almindelige Bemærkning, naar jeg her blot i Forbigaaende har indskudt den Ytring, at det er en ganske anden Overveielse, hvorvidt paa enkelte Steder de lærde Skolers to nederste Klasser og gode Realskolers Klasser kunne falde saaledes sammen i deres Underviisning, at de paa det ene Sted kunne anses for overflødige. Det vil her for en stor Deel komme an paa, hvorvidt Realskolens Underviisningsform nogenlunde kan slutte sig til den i den lærde Skole fra tredje Klasse af følgende Fortsættelse.

2) Ved Behandlingen af Underviisningen i Modersmaalet og i Tydsk i de to nederste Klasser troer jeg at have havt Leilighed til at bemærke en Misforstaaelse, hvorved disse to Sprog i Forening her meer eller mindre opfattes blot eller fortrinlig som grammatikalsk Dvølsesmiddel og som saadan satte istedenfor Latin, hvormed hænger sammen en Betragtning af denne Underviisning som den, der direct skal gaae ud paa at indlede og forberede Latinunderviisningen. Af denne Opfatningsmaade fremgaaer da let i Underviisningen i Modersmaalet en for tidlig, eensidig og overdreven og derved trættende og affrækkende Fremhæven af det reent Grammatiske, og paa enkelte Steder ogsaa en, Disciplenes Alder og Evne overstigende, efter den største Skarphed i en meget abstract Form stræbende, Fremstilling af almindelige grammatiske Begreber, hvorved Disciplene dog tilsidst kun lære Definitionens Ord udenad og anvende den paa de just af Læreren brugte Exempler; i Tydsk derimod fremkommer en vis Tilfidesættelse af den Færdighed til med et vist omfattende Glosseforraad let at forstaae og oversætte, som i denne Alder kan og bør erhverves, hvilket da ogsaa kan gjentages paa Fransk.

Jeg skal herimod ganske kort opstille den Betragtning og Behandling, jeg antager for den rette og for at ligge til Grund for den provisoriske Plans Anordning, om den end maaftes i Motiverne ikke er ganske tydelig udtrykt. Baade

Dansk og Tydsk skulle i disse Klasser drives for deres egen Skyld og efter deres egen Beskaffenhed og Krav uden nogen som helst direct Hensyn til den følgende Underviisning i andre Sprog, navnlig Latin; men deraf, at en god Underviisning i Modersmaalet og Tydsk for disse Fags egen Skyld er gaaet forud og derved Meget klarer, som kommer frem ved ethvert Sprog eller dog ved det ene af de to nævnte Sprog, især det tydske, (s. Ex. Forestillingen om Casus, Conjunctiv o. s. v.), skal ved Latinunderviisningens Begyndelse drages Nytte, og ikke blot for denne Nyttens Skyld, men for Lettelsens Skyld ved den hele Sprogunderviisning og fremfor alt for den rigtige og klare Indsigts Skyld selv skal man søge i alle Sprog at fremstille de samme Kategorier paa een og samme Maade, den, som man anseer for den naturlige. Idet man altsaa i Dansk lærer Disciplen efter den vedtagne Orthographie at betegne Hovedordet med stort Bogstav, at adskille har og have, at interpingere rigtigt, at skrive sammenhængende (saa at han ikke begynder med da og ingen Eftersætning lader følge), har man en naturlig og nødvendig Anledning til at udvikle grammatikalske Forestillinger og efterhaanden, især idet et fremmed Sprog træder til, hvori andre Former for de samme Forhold læres, en Opfordring til at danne en efter Disciplenens Alder og Standpunkt indrettet Oversigt over Hovedkategorierne, som de vise sig i Dansk. Kræver dette, i Forening med det, der forresten i de, til Dansk ansatte Timer foretages til Talens Dannelselse, ikke saamegen Tid, som dertil er beregnet, da afforte man Timetallet for dette Fag. Paa samme Maade lære man Tydsk (siden her just læres, hvad Disciplen i Dansk ledes til at mærke), og altsaa med ligelig Opmærksomhed paa det Nødvendige af Formlæren (med forelobig Kundskab om Formernes syntaktiske Bestemmelse) og paa Ordforraad og den Oversættelsesfærdighed, der snart giver Disciplen Følelsen af en erhvervet Kundskab, som han kan benytte. Hvis Resultatet af Under-

viisningen i Tydsk i de to nederste Klasser nogensteds viste sig at være, at Discipelen havde lært lidet Tydsk (eller alene tydsk Grammatik), men antoges ved Dvælse paa det Tydske at have lært almindelig Grammatik, vilde jeg være noget ængstelig for Vissheden af den sidste Deel af Resultatet, men i alle Tilfælde ansee den nærmeste og første Opgave for ikke løst.

Bed Dansk i de nederste og Mellemklasserne tør jeg ikke undlade at tilføie, at jeg som Modsætning til en overdreven abstract Grammatik har truffet paa en vis rhetoriserende Forklaring og Examination over udenad lærte Stykker, der forekom mig at bevæge sig i uklare og usikre Bemærkninger og Spørgsmaal, hvis Retning Disciplene ikke naturligen kunde komme efter, uden at Læreren fastholdt det, der virkelig trængte til Forklaring eller naturligen vakte Opmærksomhed.

3) Bed den i tredie Glaske begyndende Latinunderviisning kommer det fremfor Alt an paa, idet Læreren benytter de igjennem Dansk og Tydsk vel ikke (som ovenfor bemærket) for Latinens Skyld tilveiebragt men dog tilveiebragte almindelige grammatikalske Forestillinger, at forbinde en noigtig Tilægnelse af det strax Nødvendige af Formularen med en saasnart mulig indtrædende Læsning og med den igjennem denne fremkommende saavel Besiddelse af Ordforraad som Færdighed til at finde sig tilrette i lette Sætninger. Jeg kan ikke noksom indskærpe Nødvendigheden af de tre her antydede Momenter; det første er en livlig, ved hoi, præcis Udtale understøttet, saa at sige Indexercering i de almindelige Former (hvorimod det forekommer mig lidet hensigtsigt at lade Discipelen langsomt striftligt øve sig i at sætte Ord i denne eller hiin Casus i Singularis eller Pluralis og kalde dette Stiløvelser); det Andet, hvorpaa der maa drives, er en tidlig Indsamling af Ordforraad, idet alle læste Ord, (der i en velindrettet Læsebog i første Cursus maae høre til de almindelige i Sproget og selv i en let Forfatter

som Casar for største Delen høre hertil) fastholdes og erindres, høert i sin concrete Betydning ved den meest tilsvarende Oversættelse eller ved flere forbundne Oversættelser (duco, fører, leder, ago, fører, driver, fero, bærer, fører), og Forraadet ved Hjælp af en derpaa beregnet Ordfortegnelse afrundes og udfyldes, saa at man hos Disciplen paa et vist Standpunkt, f. E. ved Enden af Latinunderviisningens andet Aar, sikkert tør forudsætte Bekjendtskab med en vis Ordreds; det Tredie endelig er Disciplens Dvælse i selv, ved Hjælp af Glossekundskaben, Sagttagelse af den grammatikalste Construction af Sætningen og foreløbig Kundskab om Formernes syntaktiske Brug, og tilsidst af Contexten, at finde sig tilrette i lette latinske Stykker.

En Betingelse for den sidste Fordring er et hensigtsmæssigt Udvalg af det første Stof til Læsning. Ligesom enhver Læsebog i mine Tanker bør begynde med fuldstændige Sætninger, saaledes bør den byde et tilstrækkeligt Omfang af gradviis (skjondt uden Engstlighed) i Vanskelighed stigende, men i det Hele let og slet intet Usædvanligt indeholdende Læsestof. At gjøre Læsebogen til en angstlig beregnet og afdeelt Exempelsamling paa Formlære og Syntax, anseer jeg for et Misgreb. Jeg har selv arbeidet formeget i Grammatik til at jeg kan frygte for Misforstaaelse, naar jeg indstændig indskærper, at Sproget er mere end Grammatik og at Underviisningen bør erindre dette.

Ligesom det i det Hele neppe uden Grund bebreides os, at vi i vor Underviisnings Form lade vore Disciple forholde sig altfor passiv og blot modtagende, navnlig i de gamle Sprog, saaledes troer jeg, at denne Form allerede grundlægges ved udelukkende Gjennemgaaen og Foretydning i den første og anden Latinklasse. (Et Sted bemærkede jeg, og nævner det til Advarsel, at Disciplene i den anden græske Klasse, 5te, uden at Læreren mærkede eller hindrede det, misbrugte den dem indrømmede Tilladelse til at nedskrive enkelte Anmærkninger under Gjennemgaaelsen til paa en rig-

rignok utilfredsstillende Maade at nedskrive Oversættelsen.) Jeg veed vel, at de første Forsøg med at lade Disciplene selv under Læreren's Veiledning og med hans Hjælp arbejde sig igjennem det nye Pensum tage nogen Tid; men jeg troer, at denne Tidsoffrelse lønner sig vel og snart. Men ogsaa i de høiere Klasser, tør jeg ikke negte, at jeg troer, der er Anledning til at lade Disciplen mere, end almindeligviis skeer, frembringe Forstaaelsen og Oversættelsen isædattet blot at lære den. Det har ved Examinationen ogsaa af ellers vel forberedte Dimittender fra Skoler stundom været mig paafaldende, at de, naar de opfordredes til at gjøre Rede for, hvorledes en af dem givne friere Oversættelse af et særegent latinsk Udtryk fremkom af Ordene's og Phrasens egentlige Betydning, robede kun at have lært hiin Oversættelse uden at lægge Mærke til denne. Det turde vel være, at der, tildeels som Følge af den til opgivne Pensa indskrænkede Examination ved Universitetet, hist og her hersker en saa stor Ængstlighed for at Alt læres nøiagtigt, at Disciplen derfor ikke stedes til at gjøre nogen Deel af sit Arbejde paa egen Haand og saaledes ogsaa at udvide sin Læsning. I denne Hensende opfordrer jeg ret til at benytte den stete Forandring, og den Keilighed, der derved er givne til at lade en virkelig selvstændig Færdighed og Sikkerhed gjælde som det tilsigtede og ved Proven især veiede Hovedresultat, om end en og anden Bemærkning, der kunde gjøres ved et Sted, skulde være mindre paa rede Haand. Til denne Retning af Underviisningen horer det da ogsaa, at under Examinationen (den daglige og særlige ved visse Keiligheder) Læreren skarpt følger Disciplens Bevægelse og indre Operation under Oversættelsen og lægger Mærke til, hvor han griber feil, hvori og i hvilken Retning og just heri vækker hans Opmærksomhed og, naar det ikke hjælper, klarer det ubekjendte og misforstaaede Punkt, og bagefter neiere udfører Forklaringen. Istedenfor denne Examinationensform, i hvilken de sproglige Spørgsmaal væsentligen fremgaae af Disciplens

Misgreb eller Usikkerhed eller dog utilfredsstillende Udtryk, bemærkes det ikke ganske sjelden, at Læreren, uden at opsoge Feiltagelsens Grund i Disciplens Forestilling eller dog det Uklare i denne, blot selv giver den rigtige Oversættelse og derpaa tilføier enkelte grammatikalste eller lexikalste Spørgsmaal, der staae i temmelig løs Forbindelse med det foreliggende Sted. Det kan da stundom synes, som om Stedet kun betragtes som Vehikel og Anledning til igjennem usammenhængende Spørgsmaal at examinere i Grammatik, istedenfor at Grammatiken just skal fremtræde som tjenende og vise sin rette Betydning i at lette og sikre Forstaaelsen, hvorved endda er at bemærke, at den grammatikalste, navnlig syntaktikalste, Regel oftest maa gives skarpere og bestemtere, naar den skal anvendes paa det concrete Tilfælde. Forsaavidt nu Forstaaelsen skal lægge sig for Dagen i en rigtig Oversættelse som Resultat, er det rigtigt at Disciplen veiledes og holdes til at forbinde den muligste Trost og neiagtig Tilslutning til Textens Ord med et sprogrigtigt dansk Udtryk; men for at dette kan skee, maa man ofte tillade Disciplen først at tilendebringe en maaskee noget for ordret Oversættelse, hvori hans Opfatning af Texten trolig affpeiler sig, og derpaa at file paa denne. Intet forseiler mere Hensigten end en hyppig afbrydende, stykkeviis berigtigende og omsformende Mellemtaal af Læreren, hvorved Disciplen rives ud af sin egen Forestillings Bevægelse og en usikker, stundom usammenhængende Oversættelse fremkommer, der hverken ret er Disciplens eller Læreren. At det forresten er af stor Bigtighed, at Læreren selv oversætter, giver sine Bemærkninger og fremsætter sine Spørgsmaal i correct, sammenhængende og livlig (men ikke stoiende) Form, behøver jeg ikke at bemærke. Særdeles uheldig indvirker paa Disciplen en sig selv afbrydende Blanding af Oversættelse og Anmærkninger, hvorunder Sammenhæng og Tankegang ganske gaaer tabt. Naar det Enkelte ved Disciplens Forsøg og Læreren Hjælp og Tillæg er gjennemarbejdet, vil en god, Forbindelse

og Dvergtange antydennde, Dverfsattele lede til at overfsue og fatte det Hele og indprente det.

Hvad her er bemærket om Underviisningen i Latin, finder naturligviis ogsaa Anvendelse paa Underviisningen i Græsk.

Med Hensyn til Behandlingen af Kundskaben om Oldtidens Stats- og Livs-Indretninger og dens Litteratur især i de udvidede Skolers sidste Klasser, er det af Bigtighed, at af det antiqvariske Stof det virkelige Betydelige og Væsentlige fremhæves i en nogenlunde sammenhængende Form (hvad Rom angaaer i det Hele med en bestemt Periode, den senere udviklede og historisk bekyndte Stats Tidssalder for Die) og at hertil knyttes alene de Enkeltheder, som Læsningen af Skribenter opfordrer til at tage med, og at i Litteraturhistorien det, der har faaet en almindelig Betydning som Forbillede og Mønster og som betegnende nye Retninger, især hvad der endnu er opbevaret i hele Bærker, fortrinlig kommer i Betragtning. Simonides og Bacchylides, Theopomp og Ephorus ere for Ikke-Philologen Navne, Pindar eller Polybius Skikkelser og Typer i Litteraturen.

Jeg kan ikke forlade Underviisningen i de gamle Sprog uden at udtale, hvormeget det ligger mig paa Hjerte, at de yngre Lærere ret føle og indsee, at en omfattende og til fuld Sikkerhed og rigtig Takt uddannet Kundskab, der kun erhverves og vedligeholdes ved idelig fortsat, opmærksom, ikke altfor langsom Læsning af gamle Forfattere med anden Dvælse, er en uundværlig Betingelse for en livlig, i Udtrykket af Regler og i Meddelelsen af Bemærkninger klar og sikkert gribende Underviisning, hvori Exemplet altid er paa rede Haand og dannes og vendes efter den vœlebliffelige Anledning, og at jeg derfor ret opfordrer saavel dem, der som Philologer skulle blive ved Skolerne, som dem, der ellers have overtaget Noget af Underviisningen i disse Sprog, til ikke at lade sig noie med det Maal af Læsning og Sagttagelse, som de medbragte til Skolen, og med en vis Routine i Formlærens Stof og i Syntaxens Regler.

4) Ved den historiske Underviisning forekommer det mig, som om den Stilling, der nogle Steder gives den udførligere Gjennemgaaelse af Fædrelandets Historie, idet den indskydes imellem det første fragmentariske Cursus af den almindelige Historie og det senere udførligere og sammenhængende, ikke er den rette, da Forudsætningen for en klar Opfatning af Danmarks Historie i Forhold til Omgivelserne og med Hensyn til den indre Udvikling ikke endnu her ere tilstede. Just fordi Discipelen i Danmarks Historie skal føres dybere ind, forekommer det mig, at den i denne Form (efterat en fragmentarisk-biographisk Oversigt er medtaget ved første Cursus) bør opfattes indtil den kan slutte sig til det europæiske Stats-systems sammenhængende Historie. Med Hensyn til den hele historiske Underviisnings Afslutning især i de udvidede Skoler (hvor der navnlig er fundet Vanskelighed ved Fordelingen, hvis 6te Klasse blev eenaarig, 7de toaarig), skulde jeg tillade mig den Bemærkning, at det forekommer mig som om det turde være det Bedste og ganske tiladeligt, at man ved det sidste Aars Repetition af Middelalderens og den nyere Tids i saamange Specialstater oplosste Historie fortrinsviis holdt sig (foruden Fædrelandet) til de ledende Hovedstater, Frankrig, England og Tydskland, i visse Perioder Spanien, Rusland og Nederlandene, og af de øvrige Staters Historie blot gjentog og befæstede de Punkter, der gribe ind i den almindelige Historie og høre til Betegnelsen af den store Udviklingsgang, samt under denne Repetition dwælede ved de kulturhistoriske Momenter, saasom de politiske Former, Religionstilstand, Litteratur, Handel o. s. v. Wisnok maatte da ogsaa Examinationen ved Afgangsexamen indrettes herester; men hertil vilde, troer jeg, en kyndig Suspection og Examencontrol gjerne byde Haanden, naar der iøvrigt ingen Tvivl var om, at det Hele for Repetitionen var gennemgaaet ordentligt. At forresten ogsaa her Detaillen i de mindre vigtige Partier indskrænktes til det Nødvendige, er vel overalt erkjendt for ønskeligt. Hvad de vigtigere Partier

angaaer, vil vel Ungen kunne indvende Noget imod, at under den sammenhængende Gjennemgaaelse ved indgribende Begivenheder en noget fyldigere og derved klarere og livligere Fremstilling gives og deri noget mere Detail medtages; men Sparsomhed med det Navne- og Aarstals-Detail, der fordes bevaret i Hukommelsen, kan dog ikke noksom indskræpes, især i de lidet fremtrædende Mellem-partier, hvorimod klar Fastsættelse af det hele, Begivenhederne omfattende, synchrønistiske Rækker af Hovedpunkter aldrig tør savnes. Den samme Forsigtighed turde der i Geographien med Hensyn til de topographiske og statistiske Enkeltheder (navnlige Tal og saakaldte Mærkværdigheder) endnu paa nogle Steder være Anledning til at bringe i Erindring. Naar den iagttages og naar de nederste Klasser her benyttes til at lægge et godt Grundlag (især ved at bringe Billedet af Landenes Configuration og af de væsentligste physiske og topographiske Punkters Beliggenhed ret fast ind i Phantasien og Hukommelsen ved Hjælp af just derpaa beregnende Kort med saadanne Navne), er der Grund til at antage, at den geographiske Underviisning i de høiere Klasser i nogle Skoler, hvor den har to Timer ugentlig igjennem alle Klasser, kan indskrænktes.

5) Med Hensyn til den mathematisk Underviisning skal jeg tillade mig at henstille til nogle Læreres Overveelse, om ikke Bestræbelsen for en stringent Form kan have ledet til en for det tidligere Stadium altfor abstract Fremstilling, uden at Disciplen efterhaanden ved Sandseliggjørelse og concret Anvendelse lededes hen til den strengere Skikkelse af Forestillingen; medbragte jeg større mathematisk Indsigt, vilde jeg vel endog yttre nogen Tvivl om den videnskabelige Gyldighed af meget vanskelige Beviser for de elementære Operationer med Tal, som jeg har søgt efter en Lærebogs Anviisning indøvede ved den allerførste Begyndelse af den egentlige Arithmetik. Ogsaa ved den foreløbige praktiske Regneovvelse troer jeg at det er meget vigtigt ved Sandseliggjørelse, Anvendelse paa concrete Exempler og overhovedet Omfattelse

af Forestillingen i forskjellige Skikkelser at gjøre denne fra Begyndelsen af klar og sikker for Disciplene.

6) Ved den i de udvidede Skoler indførte Underviisning antager jeg, at Lærerne i det Væsentlige ere enige i, at man i Skolen især maa gaae ud paa en klar Anskuelse og Opfatning af de experimentalt paaviselige Grundfakta, uden at turde forsøge en mathematisk stringent Fremstilling eller, naar denne ikke kan gives i det Hele, at vaele imellem den og den experimentale og, om jeg saa maa sige, factiske. Hvervidt der i denne Underviisning med virkelig Nytte og uden Overanstrengelse kan, foruden Grundtrækkene af den mechaniske og chemiske Physik, til hvilke Dele ogsaa Planen for Real-skolen i Aarhus indskrænker sig, meddeles mere end i alt Fald de alleralmindeligste Hovedsætninger af Optiken, ønsker jeg særdeles overveiet af Lærerne, der ikke ville overse, at en rolig tilegnet Indsigt i Noget, der dog har en vis Afslutning, er bedre end en mindre grundig Optagelse af et mere umfangsrigt Stof. De samme Hensyn kræve efter min Mening hoilig, at Astronemien strængt holdes inden de i den provisoriske Plan antydede Grændser og behandles som Tillæg til den mathematiske Underviisning.

Om den naturhistoriske Underviisning afholder jeg mig i dette Dieblik fra Bemærkninger, da der i de om den indkomne Beretninger foreligger et ikke endnu i Forbindelse med Specialkyndige gennemarbejdet Stof.

Idet jeg nu saaledes henstiller ovenstaaende Bemærkninger til H^{er}r. Rectorer og ved deres Medvirkning til de øvrige vedkommende Læreres Overveielse, tvivler jeg ikke paa, at de i ethvert Tilfælde i dem ville see et Beviis paa den levende Interesse, hvormed jeg altid har omfattet og uden Hensyn til Embede og Stilling altid vil omfatte den vigtige Gjerning, der er dem betroet, og til hvis Udførelse jeg vil ønske, at der i den Stilling, der i dette Dieblik er mig betroet, maa gives mig Evne og Kraft, som jeg føler Villie, til at yde dem Understøttelse.

15. Januar 1849. Kommunikation om en temporær Understøttelse til Overlærer Riis, Adjunkterne Adler, Keth og Salto, den Første af 200 Rbd., de 3 Sidste af 100 Rbd.

13. Marts 1849. Gagerement for Adjunkterne ved de lærde Skoler, fra 1. Jan. s. A. at regne:

før de 12 ældste Adjunkter en Gage af 800 Rbd. aarl.

— 14 næste	—	—	700	—	—
— 16	—	—	600	—	—
— 20	—	—	500	—	—
— alle de øvrige	—	—	400	—	—

Ifølge samme Skrivelse erholdt Adjunkterne Thorup, Salto og Keth her ved Skolen et Gagetillæg af 100 Rbd.; iligemaade Adjunkt Adler samt 3 Adjunkter ved de andre lærde Skoler med højeste Adjunktgage et personligt Tillæg af 100 Rbd. i Betragtning af, at de meget længere tilbage i Tiden end nogen af de øvrige Adjunkter have staaet paa den ældre og da i Forhold til deres Anciennitet i Skolevæsenets Tjeneste uforholdsmæssig ringe Adjunktgage. Tillige bortfalder for Fremtiden de hidtil brugelige temporære Understøttelser for Adjunkterne.

Skolen er i 1848 bleven besøgt baade af Underviisningsinspektoren, daværende Professor Madvig, og af Gymnastikdirektoren, Major Lacour. Forstuvante ankom til Ribe d. 21. Septbr., og da den følgende Dag just var en lovbestemt Fridag, benyttedes den af ham til at eftersee de forskjellige Klæfers Udarbejdsesbøger; den næste Dags Formiddag bivaanede han Underviisningen i de fleste Klæfser. Gymnastikdirektoren inspicerede de gymnastiske Øvelser d. 8. Novbr.

6. Udtog af Skolens Regnskab for 1848.

A. Skolens almindelige Regnskab.

1. Indtægt.		Rbd.	ß.
1.	Kasseebeholdning fra 1847	135	76
2.	Ifølge Decisionspost til Regnskabet for 1847	=	15
3.	Renter af Skolens Kapitalformue	185	59
4.	Jordebogsindtægter i Korn og Penge	2,357	93
5.	Indt. af Kirker og Præstecald i Korn og Penge	320	79
6.	Skolefontingenter (Skolepenge, Kys- og Brændpenge, Indskrivningspenge)	874	16
7.	Indtægter fra Hospitalet i Ribe	477	6
8.	Tilskud fra den almindelige Skolefond	4,800	=
9.	Restancer fra 1847	204	29
		<hr/>	
		Summa	9,355 85
2. Udgift.		Rbd.	ß.
1.	Faste Gager, Lillæg og Gratifikationer	6,100	=
2.	Til Timeundervisning	273	=
3.	Pensioner	680	=
4.	Tilskud til Bibliotheket	250	=
5.	Til Bygningers og Inventariers Vedligeholdelse	393	77
6.	Brændsels- og Belysningsforbrødenheder	212	46
7.	Skatter og Afgifter	306	59
8.	Regnskabsforingen	187	16
9.	Forskjellige Udgifter (Pen til Pedellen, Udgifter til Rengjøring, Porto, Protokoller, Skrivematerialier og Afskrivning, Programmer o.s.v.	350	77
10.	Gageforstod. Alt refunderet.		
11.	Restancer	201	89
12.	Ifølge Decisionspost til Regnskabet for 1847	=	10
13.	Overstod til den almindelige Skolefond (Professorsinde Hanssens Pension og Renter af Borchs Legat i Kbhvn. til Decbr. 1848)	223	87
		<hr/>	
		Summa	9179 77

Kasseebeholdning ultimo Decbr. 1848 176 Rbd. 8 ß.

B. Bibliotheket.

1. Indtægt.		Rbd.	ß.
1.	Kasseebeholdning fra 1847	15	82
2.	Renter for Aaret 1848	6	92

3. Af det Teilmanske Legat	20	≠
4. Tilskud fra Skolekassen	250	≠

Summa 292 78

2. Udgift. Rbd. β.

1. Boghandler- og Bogbinderregninger til Beløb	168	65
2. Naturalier (udstæppede Fugle, Skeletter)	62	73
3. Løn til Bibliothekassistenten	32	≠

Summa 263 42

Beholdning 29 Rbd. 36 β.

C. Stipendiefonden.

1. Indtægt. Rbd. β.

1. Kassebeholdning efter Regnskabet for 1847	6	45
2. Renter af Kapitalformuen	158	94
3. Indtægter i Korn og Penge	167	8
4. Kostpenge fra Ribe Hospital	209	11

Summa 541 62

2. Udgift. Rbd. β.

1. Til Stipendier ifølge Ministeriets Resolution af 1. Decbr. 1848	510	≠
2. Renter fra Borchs Legat, tildelt 2 Disciple, hver 11 Rbd. 91½ β.	23	87
3. For Regnskabsførelsen af Netto-Indtægten a 2 pCt.	10	68
4. Porto og Postgebyr	≠	66

Summa 545 29

Underballance 3 Rbd. 63 β.

D. Det Thurah-Salsterke Legat.

1. Indtægt. Rbd. β.

1. Kassebeholdning efter Regnskabet for 1847	32	72
2. Renter i 1848	22	48

Summa 55 24

2. Udgift. Rbd. β.

1. For Regnskabsførelsen	≠	43
2. Indsat i Ribe Byes Sparekasse	54	61
3. Til en Kontrabog	≠	16

Summa 55 24

7. Fordeling af Beneficierne i Skoleaaret.

Bed Ministeriets Skrivelse af 1. Decbr. 1848 var Fordelingen af Beneficierne for det nu tilendebagte Skoleaar saaledes approberet:

A. Høieste Stipendium, 50 Rbd.

(10 Rbd. at udbetale, 40 at oplægge.)

1. K. Kleisdorff.

B. Mellemsite Stipendium, 35 Rbd.

(10 Rbd. at udbetale, 25 at oplægge).

1. Jørgensen, J. 2. Feilberg, H. Fr. 3. Hølst, Th.
M. 4. Nagaard, J. 5. Esmann, B. A. 6. Borchsenius,
J. 7. Hviid, E. A. 8. Tvede, K. K.

C. Laveste Stipendium, 20 Rbd.

(10 Rbd. at udbetale, 10 at oplægge).

1. Andersen, J. E. E. 2. Diderichsen, Th. J. 3.
Gottlieb, A. A. H. K. 4. Feilberg, P. B. 5. Kjær, E. E.
6. Bendtsen, B. 7. Müller, E. Th. 8. Lindelof, G. E.
P. 9. Meier, H. H. A.

D. Fri Underviisning.

(Foruden Stipendiarierne)

1. Friis, G. M. 2. Tolstrup, E. L. 3. Gad, E. A.
4. Ramsing, B. K. 5. Koch, E. B. 6. Bjerrum, P. J.
7. Kleisdorff, G. M. 8. Kjær, E. K. 9. Daugaard, P.
J. K. (fra 1. Jan. 1849).

De tvende Portioner af det Moltkeste Legat, som ere tillagte Ribe Kathedralstole, oppebæres for Tiden af Disciplene B. A. Esmann og E. E. Kjær.

Det er af de offentlige Blade bekendt, at der af afdøde Proprietær Riisen til Spettrupgaard er testamenteret Stipendiefonden en Kapital af c. 12,000 Rbd., men da Realisationen af hans efterladte Ejendomme, paa Grund af Tidssomskaendighederne, endnu ikke har kunnet skee, saa opsættes det til næste Aar at meddele en udførligere Efterretning om denne Sag.

Den offentlige Examen

i Ribe Cathedralsskole for Aaret 1849 afholdes
i følgende Orden:

Torsdag den 25. Juli.

Første Bærelse.

8 — 10 $\frac{1}{4}$ Religion VI Kl.
10 $\frac{1}{2}$ — 12 Danst VI Kl.
2 — 4 Fransk VI Kl.

Andet Bærelse.

8 — 10 Græsk V Kl.
10 $\frac{1}{2}$ — 12 Naturhist. V Kl.
2 — 3 $\frac{1}{2}$ Religion IV Kl.
3 $\frac{1}{2}$ — 4 $\frac{1}{2}$ Naturhist. IV Kl.

Tredie Bærelse.

8 — 10 $\frac{1}{2}$ Historie) III Kl.
 Geografi)
2 — 5 Danst) II—I Kl.
 Lyst)

Torsdag den 26. Juli.

Første Bærelse.

8 — 10 $\frac{1}{4}$ Mathematif VI Kl.
10 $\frac{1}{2}$ — 12 Lyst VI Kl.
2 — 4 Hebraisk VI Kl.

Andet Bærelse.

8 — 10 Latin V Kl.
10 $\frac{1}{2}$ — 12 Latin IV Kl.
2 — 4 Historie) IV Kl.
 Geografi)

Tredie Bærelse.

8 — 10 Religion III Kl.
10 $\frac{1}{2}$ — 12 Fransk II Kl.
Fredag den 27. Juli.

Første Bærelse.

8 — 10 $\frac{1}{2}$ Historie) VI Kl.
 Geografi)
10 $\frac{3}{4}$ — 12 Naturh. II—I Kl.
2 — 4 Mathematif V Kl.

Andet Bærelse.

8 — 10 Religion V Kl.
10 $\frac{1}{2}$ — 12 Fransk IV Kl.
2 — 4 Græsk IV Kl.

Tredie Bærelse.

8 — 10 $\frac{1}{2}$ Latin III Kl.
2 — 4 Danst III Kl.

Lørdag den 28. Juli.

Første Bærelse.

8 — 10 $\frac{1}{2}$ Græsk VI Kl.
11 — 12 Sangprøve alle Kl.
2 — 4 Danst V Kl.

Andet Bærelse.

8 — 10 $\frac{1}{4}$ Historie) V Kl.
 Geografi)
2 — 5 Regning) III Kl.
 Geom. Tegning)

Tredie Bærelse.

8 — 10 Danst IV Kl.
2 — 4 Religion II—I Kl.
5 — 6 Gymnastikprøve for alle Klasser paa
Skolens Plads.

Mandag den 30. Juli.

Første Bærelse.		Andet Bærelse.	
8—10½	Latin VI Kl.	8—10	Franst V Kl.
2—4	Mathematik IV Kl.	10¼—12	Tyft IV Kl.
		2—4	Franst III Kl.

Tredie Bærelse.

8—9½	Naturhistorie III Kl.		
10—12	Regning)	II—I Kl.
	Geom. Regning		
2—4½	Historie)	II—I Kl.
	Geografi		

Tirsdag den 31. Juli.

Første Bærelse.		Andet Bærelse.	
8—10	Tyft V Kl.	8—10	Tyft III Kl.

(Generalcensur Kl. 3)

Translokation Kl. 6.

(De skriftlige Opgaver udarbejdes i de nærmest foregaaende Dage, nemlig for 6te Klasse: Religiøs og historisk Opgave, latinsk Stil og Version, tyft og fransk Stil, arithmetisk og geometrisk Opgave; for 5te, 4de og 3die Kl. dansk, tyft og latinsk Stil; for 2den og 1ste Kl. dansk og tyft Diktat, samt Kalligrafi for de 4 nederste Klasser.)

Jaar ville 2 eller maaskee 3 af Skolens Disciple blive dimitterede til Universitetet.

Lordagen d. 1. September, Morgen Kl. 8, foretages Proven med de nyindmeldte Disciple, som da maa medbringe en Fortegnelse over hvad de have læst, og Mandag d. 3. September begynder Læsningen i det nye Skoleaar.

Disciplenes Fædre og Bærger samt andre Skolens og Videnskaberne Belyndere indbydes herved til at bæere Examen med deres Nærværelse.

Ribe Kathedralsskole d. 12. Juli 1849.

E. S. A. Bendtsen,
Rektor.